

ВЕРОУЧЕНИЕ - ЧАСТ ТРЕТА

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Беседа за Исуса Христа как живял и се жертвал за хората	. 2
2. Съденето на Исуса Христа	. 2
2.1. Исус пред Пилата и Ирода	. 4
2.2. Странанията на Христа	. 5
3. Кръстна смърт	. 7
3.1. Погребение Христово	. 8
4. Възкресението на Исуса Христа	. 9
4.1. Исус се явява на учениците	. 9
5. Възнесението на Исуса Христа	. 11
6. Светии Дух слиза над апостолите	. 12
7. Проповед и дела на апостолите	. 13
7.1. Образуване на християнската църква	. 13
8. Образци на вярата	. 14
9. Мъченици и герои за вярата в Исуса Христа	. 17
10. Как са живели първите християни	. 19
11. Животът на църковните отци и учители като подражание на живота на Исуса Христа	. 20
12. Разпространение на християнството; гонене на християните	. 20
13. Вселенски събори и борба с лъжливите учения	. 22
14. Различие между православие, католичество и протестантство	. 23
15. Учението на Исуса Христа за блаженствата	. 24
15.1. Разяснение на учението за блаженствата	. 25
16. Новият закон	. 28
17. Притча за милостивия самарянин	. 30
18. Притча за стопанина — лозар	. 31
19. За молитвата	. 32
20. Господня молитва	. 32
21. Учението за любовта	. 34
21.1. Учението за любовта и Божиите заповеди	. 34
22. Учението на Исуса Христа за Божието царство	. 36
а. За лозарите-убийци	. 36
б. За поканените на сватба	. 37
в. За семето и плевелите	. 37
г. За сеяча	. 38
д. Други притчи	. 38
23. Учението за последните дни и готовността на човека да ги посрещне	. 39
23.1. за будните и готови слуги	. 40
23.2. За мъдрите и неразумни девици	. 40

1. БЕСЕДА ЗА ИИСУСА ХРИСТА — КАК ЖИВЕЛ И СЕ ЖЕРТВУВАЛ ЗА ХОРАТА

Иисус Христос дошъл на земята като Син на бедната Дева Мария, родил се в овчарска пещера и през целия Си живот нямал място, где да се подслони. В яслите при Витлеем дошли да Му се поклонят бедни овчари; след време пристигнали и мъдреци от далечни земи, които Му донесли дарове като на цар и Бог.

Иисус растял и се развивал под нежните грижи на Своята любеща майка. Тя го научила на четмо и писмо и Го запознала със свещените книги. Иосиф, покрай другото, Го учил на своя занаят — дърводелство. Иисус се развивал както всички деца, но се отличавал от тях по това, че бил безгрешен, чист по душа. Още 12-годишен

Той учудил еврейските учители със Своя ум и познаване на Свещеното писание.

На 30 години Иисус се кръстил в река Йордан, след това постил и се молил в пустинята, за да се приготви за тежкия подвиг, който Го очаквал. Но духът на злото се опитал да отклони Спасителя от великото дело, което дошъл да извърши на човечите. Той му предложил богатството и блясъка на целия свят, като искал от Него само едно: да му се поклати и да му служи. Спасителят надвил изкушенията, а дяволът, ядосан, че не успял да Го съблазни, се махнал и при Иисуса дошли ангели да Му служат.

След това Иисус започнал да поучава. Ходел по градове и села да проповядва Божията правда, да приканва людетe към покаяние и към нов, свет живот, за да ги направи участници в царството Божие. Народът се стичал отвсякъде да Го слуша и жадно поглъщал проповедите Му. Христовите думи за обич между човечите сгръвали сърцата на всички притеснени. Неговият поглед, пълен със страдание и милост към нещастните, давал утеха и насърчение на всички, които били измъчени от живота.

Иисус имал божествена сила да прави чудеса. От една Негова дума слепи поглеждали, болни оздравявали, мъртви възкръсвали, бурите на морето утихвали. Навсякъде народът Го прославял и почитал като Син Божий.

Но заедно с това растяла и омразата на книжниците и фарисеите към Него. Те вървяли по стъпките на Спасителя, дебнели всяка Негова дума и измисляли всевъзможни клевети против божествения Учител.

Приближавали дните на Спасителите страдания. Хиляден народ излязъл пред Иерусалим да посрещне Господа с цветя, палмови клончета и хвалебни песни. Това усилило още повече гнева и завистта на Неговите противници. Христос бил осъден от неправодеен съд и разпънат на кръст.

Но величието на Божията правда се явило във всичката си сила. На Голгота повярвал в Христа дори разбойникът; повярвал и началникът на стражата и извикал: „Наистина, Той беше Божий Син!“ А после, при запечатан гроб, Христос славно възкръснал. Истината възтържествувала и победила злото. Великата жертва, дадена от Иисуса Христа на Голгота, спасила света и му открила пътя за вечното блаженство.

Нека проследим най-трагичните минути, които преживял Господ Иисус Христос от Тайната вечеря до славното Си възкресение.

2. СЪДЕНЕТО НА ИИСУСА ХРИСТА

(Матей 26:57—75; Марко 14:53—72; Лука 22:54—71;
Иоан 18:13—28)

Учението и делата на Иисуса Христа били така спасителни за човечите, че

трябвало всички да Го обичат и почитат. Но еврейските първосвещеници и книжници Го намразили, защото изобличавал лицемерието им и безпътния им живот.

Те завиждали на Христа, защото народът се радвал на делата Му с жадност слушал учението Му и търсел помощ от Него. Омразата на еврейските първенци се усилила най-вече при тържественото посрещане на Спасителя в Иерусалим. След това тържество те се събрали в дома на първосвещеника Каиафа и решили да Го уловят с измама и да Го убият. На помощ им дошъл Иуда Искаротски, който им предал своя Учител и Господ за тридесет сребърника. Това станало в Гетсиманската градина след Тайната вечеря.

Иисус пред първосвещеника Ана. Като уловили Иисуса в Гетсиманската градина, войниците Го завели в дома на бившия първосвещеник Ана.

Ана смятал, че ще може да намери в думите на Иисуса някакво обвинение, та почнал да го разпитва, какво учение проповядва и кои са учениците Му.

— Аз открито говорех на света; проповядвах винаги в синагогите и в храма, гдето се събират иудеите — отвърнал Иисус.

— Скришом нищо не съм говорил. Защо питаш Мене? Питай ония, които са Ме слушали! Ето някои от тях са пред тебе.

Още не доизрекъл, един от слугите Го ударил по лицето и казал: „Тъй ли се отговаря на първосвещеник?“

— Ако говорих зле, докажи това, а ако ли добре, защо Ме биеш? — кротко казал Иисус.

След това Спасителят замълчал и не отговорил ни на едно питане. Ядосан от мълчанието Му, Ана Го изпратил вързан при зетя си Каиафа.

Отричането на апостол Петра. Когато приближили къщата на стария първосвещеник Ана, апостолите Иоан и Петър се присъединили към тълпата, която вървяла подир Иисуса, и влезли в двора. Там имало накладен огън, около който стояли слугите и се греели. Отишел при тях и Петър. Вратарката се вгледала в него и казала: „И ти беше с Иисуса Галилеянина“.

— Не зная и не разбирам какво ми говориш, — казал Петър.

Познал го и един от слугите на първосвещеника, но Петър пак отрекъл, че е Иисусов ученик.

Приближил се до огъня и друг слуга, вгледал се в Петра и казал: „И ти си Иисусов ученик. Аз те видях с Него в градината. Пък и говорът ти показва, че си от Галилея“.

— Кълна се! — извикал Петър — никога аз не съм бивал Негов ученик. Аз дори не Го познавам.

При тия думи той протегнал ръка към небето да се закълне и неволно погледнал към мястото, гдето стоял Иисус вързан, пазен от войниците. Погледите им се срещнали; в тоя миг някъде пропял петел.

Петър си спомнил думите на Господа: „Преди да пропее петелът, три пъти ще се отречеш от Мене“, — и тежко станало на душата му. Излязъл вън и горчиво заплакал.

Иисус пред Каиафа. Като се съмнало първосвещениците и книжниците се събрали на съвет у Каиафа и пратили да търсят свидетели против Иисуса. Такива се явили много, но истински показания никой не могъл да даде. Двама души казали, че Иисус искал да събори храма и в три дни да го издигне наново, без да разберат, че Той говорел за Своето тяло и предсказал за Своето възкресение.

Има ли да кажеш нещо против това обвинение? — попитал Каиафа.

Иисус упорито мълчал.

— Защо не отговаряш? Нали чу, какво казват против Тебе?

Понеже Иисус продължавал да мълчи, Каиафа кипнал от гняв, станал от мястото си, приближил се до Иисуса, вдигнал над Него ръце и казал:

— Заклевам Те в живия Бог, кажи ми, Ти ли си Христос, Божия син?

— Да, Аз съм — отвърнал твърдо Иисус. Казвам ви: отсега ще видите Човешкия Син седнал отдясно на Бога и идещ на небесните облаци.

Каиафа раздрал дрехата си от гняв и викнал на старейте:

— Чухте ли? Той богохулства. Какви свидетели искаме, когато Той се нарича Син Божий?

— Смърт на Богохулника! — викнали всички — Заслужава смърт. Всеки, който нарича себе си Бог, трябва да умре.

След това Иисус бил изведен вън от синедриона. Едни Го заплювали и биели с плесници, други закривали лицето Му, удряли Го и питали: „Познай, Христе, кой Те удари!”

Христос търпеливо понасял всички обиди.

Съдбата на предателя. Като узнал, как оскърбяват Иисуса, предателят Иуда почнал да се измъква. Съвестта у него заговорила и почнала да го гризе. Душата му не намирала покой. Той отишъл в храма, гдето били събрани първосвещениците, хвърлил им тридесетте сребърника и рекъл:

— Съгреших, че предадох невинна кръв!

— Какво ни е грижа? Ти му мисли! — равнодушно отговорили те.

Отчаян и разбит, Иуда излязъл от храма и отишъл та се обесил на едно дърво край града.

Първосвещениците взели парите и казали: „Не бива да се турят в църковния ковчег, защото са цена на кръв”. И като се посъветвали, купили с тях една нива, за да погребват в нея чужденци. Тая нива нарекли „Кръвна нива”, защото била купена с цената на невинно пролята кръв.

2.1. ИИСУС ПРЕД ПИЛАТА И ИРОД А

(Матей 27:1—15; Марко 15:1 — 15; Лука 23:1—25; Иоан 18:28—40)

Синедрионът признал Иисуса за виновен, но нямал право да Го осъди на смърт, защото иудейските съдилища не могли да издават смъртни присъди без съгласието на римските власти. Затова решили да изпратят Иисуса при римския управител Пилат.

Като повели Христа към Пилата, освен старейте и първосвещениците, които участвали в синедриона, тръгнали подир Него книжници, фарисеи и много народ. Най-напред довели Иисуса в преторията), но иудеите не влезли вътре, защото смятали това място за нечисто, и който влизал в него, не можел в тоя ден да яде пасха. Явил се Пилат и попитал, Кого са довели и в какво Го обвиняват.

Старейте, които били отпред, завикали: „Ако Той не беше злодей, не бихме Го довели при тебе”.

— Но щом е злодей, — казал Пилат, — вземете Го вие и Го съдете по вашите закони!

— Нам не е позволено да осъждаме на смърт, а Той е заслужил смъртно наказание, защото се нарича иудейски цар: казва, че е Син Божий, бунтува народа, като го учи да не плаща данък на кесаря.

Обвинението било страшно. Пилат се вгледал в Иисуса и Го запитал:

— Ти ли си иудейският цар?

— Цар съм — внушително отговорил Христос — но Моето царство не е от този свят.

— Значи, Ти наистина си цар? — строго запитал Пилат.

— Да, цар съм. Аз дойдох на света да свидетелствам истината, и всеки, който обича истината, слуша гласа Ми.

— А що е истина? — попитал Пилат и, без да получи отговор, извел Иисуса пред иудеите и казал: „Не намирам никаква вина у Тоя Човек”.

Но тълпата ревяла като бясна: „Как да не намираш вина? Той е размирник! Бунтува народа. Цяла страна повдигна на крак, като почнеш от Галилея, та чак до-тук”. Като чул, че Иисус е галилеянин, за да се отвърне от неприятност, Пилат Го изпратил при Ирода, управителя на Галилея, който по случай празниците бил в Йерусалим.

Ирод се много зарадвал, като видял Иисуса. Той слушал да приказват много за Него и се надявал, че Иисус ще направи някое чудо. Задавал Му въпроси, но като се убедил, че няма да получи отговор, предал Го на слугите, които дълго се подигравали с Него. След това, за да Го унизи, за дето уж изявил желание за иудейския царски престол, Ирод заповядал да Го облекат в светла дреха и така облечен Го върнал при Пилата.

Пилат не знаел, що да прави. От една страна се боял да осъди невинен човек, а от друга бесните викове на тълпата силно го безпокояли. По едно време се обърнал към Иисусовите обвинители и казал: „Вие видяхте, че аз Го разпитах пред вас и не намерих никаква вина у Него. Пратих Го при Ирода, но и той Го намери невинен. Но тъй като вие Го обвинявате, аз ще Го накажа строго и ще Го пусна”.

При тия думи тълпата надала още по-силен вик: „Ако Го пуснеш, не си приятел на кесаря; ти ще освободиш един негов враг, Който бунтува народа”.

Пилат се уплашил от тия обвинения и, за да не го наклеветят пред кесаря, че защитава бунтовници, решил да издаде смъртна присъда.

2.2. СТРАДАНИЯТА НА ХРИСТА

(Матей 27:15—31; Марко 15:5—20; Иоан 19:1-16)

Когато Пилат отивал във вътрешната стая, срещу него се задала слугинята на жена му и казала:

— Господарката те моли да не правиш никакво зло на Тоя Праведник, защото миналата нощ се измъчила за Него; лоши сънища сънувала.

Пилат си спомнил, че евреите имат обичай да го молят да помилва за празника по един от престъпниците. Сега в затвора лежал един бунтовник на име Варава. Той бил убиец и разбойник. Никакво сравнение не можело да става между него и Иисуса. Пилат мислел, че народът ще освободи Иисуса, та излязъл пред тълпата и попитал, кого искат да им пусне: Варава или Иисуса.

Още не довършил думите си, тълпата се развълнувала. Всички викали да пусне Варава.

— А какво да правя с Иисуса Назарянина? — попитал Пилат.

— Разпни Го, разпни Го! — извикали всички в един глас.

Пилат се чудел, какво да прави. Най-последно намислил да накаже жестоко Иисуса

и после да Го изведе пред тълпата, та дано тя се успокои. Затова предал Христа Спасителя на войниците, които Го подложили на големи мъки и унижения.

Христос мълчаливо понасял страданията. За подигравка войниците изплели венец от тръни и го поставили на главата Му. Острите бодли на трънка се набивали в челото на Исуса, а кръвта на струи течала по лицето Му. Но палачите ставали по-свирепи и по-безсърдечни. Подир малко метнали на окървавените Иисусови плещи червена дреха, дали в ръката Му тръст, турили Го на стол и, като падали на колене пред Него, подигравателно казвали:

— Радвай се, Царю Иудейски!

След това ставали, биели Го и Го заплювали в лицето.

Измъчен и унижен, божественият Старадец бил изведен пак пред тълпата. Пилат мислел, че тя ще се смили сега, като Го види така окаян. Но народът вдигнал ръце и повтарял все едно и също.

— Разпни Го, разпни Го!

— Вашият цар ли да разпна? — подигравателно питал Пилат.

— Ние нямаме друг цар освен кесаря. Този е измамник. Смърт за Него! — викали евреите.

Пилат виждал, че вълнението се усилва, и решил да изпълни желанието на тълпата. Но, за да покаже, че намира Исуса невинен, и за да успокои уж съвестта си, взел вода, умил ръцете си и казал:

— Не съм виновен за смъртта на Тоя Праведник. Вие му мислете.

Тълпата извикала:

— Нека кръвта Му тежи върху нас и нашите деца!

Пилат влязъл в стаята си и написал смъртната присъда. След това заповядал на войниците да вземат Исуса и да Го разпнат на кръст.

Четвърти член от Символа на вярата. Исус бил Син Божий и нямал никакъв грях. Всред греховния свят един Той бил безгрешен. През живота Си правел само добрини на хората. Между думите и делата Му имало пълно съгласие.

Водачите на еврейския народ вървели из лош път. За тях нямало нищо свето. Те били слуги на тъмнината и злото, и затова не могли да търпят светлината на Христовото учение. Спасителят постоянно откривал нечистите им дела и явно ги изобличавал пред народа. Затова Го намразили, наклеветили Го като бунтовник и Го осъдили на смърт.

Исус Христос, като Бог, имал възможност да избегне страданията и смъртта, но Той доброволно поискал да пострада, за да спаси със смъртта Си всички люде. Това станало през времето, когато римски управител на Иудея бил Пилат.

Учението на църквата за страданията и смъртта на Спасителя е разкрито в четвъртия член от Символа на вярата, който се чете тъй:

„И бе разпнат за нас при Понтия Пилата, и страда, и бе погребан”.

Девета Божия заповед. За да осъдят Исуса, книжниците и фарисеите довели в съда лъжливи свидетели. Техните неверни показания дали основание на Каиафа да обвини Спасителя в богохулство и да иска смъртта Му.

Лъжесвидетелството е тежък грях. В деветата Божия заповед е казано: „Не лъжесвидетелствай против ближния си”. С тая заповед Бог ни забранява да лъжем и да клеветим когото и да било. Особено важно е свидетелството ни пред съдилищата, когато сме повикани да изповядваме тържествено истината и да възстановим правдата. Голям грях е, ако излъжем и вкараме в заблуждение съдиите. Чрез лъжливо свидетелстване можем да погубим невинен човек и да оправдаем злодея, та да върши

нови престъпления. Тая заповед иска от нас да бъдем честни, да държим на думите си и да говорим само истината.

3. КРЪСТНА СМЪРТ

(Матей 27:31—56; Марко 15:20—30,- Лука 23:26—49; Иоан 19:16—37)

На път за Голгота. Войниците съблекли червената дреха от Исуса и Го облекли в Неговите дрехи. Възложили на плещите Му кръста и потеглили за Голгота. Изнемощял от мъки и страдания, Христос едва носел кръста Си. Тогава войниците накарали някой си Симон от гр. Киринея, който се връщал от нивата си да носи кръста. Тъжното шествие пак потеглило за Голгота.

Подир Исуса вървяло голямо множество народ и жени, които плачели, като Го гледали, как се мъчи.

— Дъщери иерусалимски — казал Исус — не плачете за Мене, а плачете за себе си и за децата си! Защото ще настанат такива грозни и усилни времена за вас, че ще викате на планините да паднат да ви затрупат, а на хълмовете — да ви заровят! С тия думи Исус предсказал бъдещите бедствия, които щели да сполетят Иерусалим и жителите му.

Когато стигнали на Голгота, дали на Исуса да пие вино, размесено с течност, горчива като жлъчка, та да не усеща болките, когато Го разпъват. Той само вкусил, но отказал да пие, защото искал да страда в пълно съзнание.

На кръста. След това Му съблекли дрехите и Го приковали на кръста. А Исус се молел за враговете Си: „Отче, прости им: те не знаят, що правят”.

За да направят смъртта на Спасителя по-позорна, разпънали от двете Му страни двама разбойника: единият от — дясно, а другият отляво. По заповед на Пилата, на Исусовия кръст приковали дъсчица с надпис „Исус Назарянин, Цар Иудейски”. Тя била написана на три езика: еврейски, гръцки и латински.

Като привършили работата си, палачите седнали на страна и си поделили горните дрехи на Исуса, а долната Му дреха, хитона, не искали да късат. Той бил цял, без шев. Сама пречистата Му майка го била тъкала. За него хвърлили жребие. И тъй се изпълнило пророчеството на Давида: „Разделиха дрехите Ми и за одеждата Ми хвърлиха жребие”.

До кръста на Исуса стояла майка Му и някои други жени, заедно с апостол Йоана, най-обичният ученик на Господа. Майката Господня тихо плачела и въздишала. Христос ги съгледал и казал на майка Си: „Жено, ето твоят син!” После се обърнал към Йоана и казал:

„Ето майка ти!” Обичният ученик след тези думи взел пречистата майка Господня под своя закрила.

Двамата разбойници. Жестоката на Исусовите врагове не отслабвала. Едни минавали край кръста, клатели подигравателно глава и викали; „Ей Ти, Който разрушаваш храма и в три дни Го съграждаш, спаси Себе Си и слез от кръста!”

Първосвещениците се присмивали и казвали помежду си: „Други спасяваше, а Себе Си не може да спаси”.

Дори един от разбойниците Го оскърбил. Измъчен от болки и безсилна злоба, той хулел и проклинал всичко на света:

— Христе, Христе! — на присмех викал той — ако наистина си Син Божий, спаси Себе Си и нас!

Другият разбойник почнал да вразумява другаря си:

— Ти и от Бога ли се не боиш? Ние сме осъдени справедливо, а Той нищо не е сторил. И като се обърнал към Исуса, изказал дълбоката си вяра в Него, като Спасител, Който отново ще дойде на земята да основе своето царство:

— Господи, не забравяй и мене, когато бъдеш в царството Си!

— Истина ти казвам — отговорил Исус — че днес ще бъдеш с Мене в рая.

Спасителят млъкнал. Млъкнал и разбойникът. На небето ставало нещо страшно: то се помрачило, слънцето притъмняло, гаснело. Мрак и ужас се спущали на земята.

Последни минути. Часът бил три. Мъките на Господа ставали нетърпими. Той чувствал, че силите Му Го напущат, и извикал:

— Или, Или, лама савахтани! сиреч Боже мой, Боже Мой, защо си Ме оставил!

— А след това тихо казал: „Жаден съм”.

Един от войниците набол на тръст гъба, натопена в оцет и Му дал да пие.

Исус само вкусил от оцета. Той чувствал, че настъпва смъртта. Повдигнал глава, увенчана с трънения венец, и с висок, ясен глас извикал:

— Свърши се! Отче, в Твоите ръце предавам духа Си!

И издъхнал.

В тоя миг потреперела и се разтресла земята. Камъните и скалите се разпукали. Отворили се гробове, и много мъртви възкръснали. Всички, които били около кръста, се връщали в града и се биели в гърдите за извършеното злодеяние. Римският стотник Лонгин, който стоял до кръста, като началник на стражата, се удрял в гърдите и викал.

„Наистина, Тоя Човек бе Син Божий!”

В същия миг, когато Спасителят изпуснал последната си въздишка, завесата на Иерусалимския храм се раздрала на две, отгоре до долу — в знак, че Старият завет, се свършва.

3.1. ПОГРЕБЕНИЕ ХРИСТОВО

(Матей 27:57—66; Марко 15:42—47; Лука 23:50—56; Иоан 19:31—42)

Слънцето клоняло вече на запад. Настъпила вечерта пред великата пасхална събота. За да не останат телата на кръстовете, членовете на синедриона помолили Пилата да ги свалят, преди да се стъмни, та кървавото зрелище да не помрачава светлия им празник. Палачите пречупили пищялите на разбойниците, за да издъхнат по-скоро. Когато дошли при Исуса и видели, че е умрял, не Му пребили пищялите, но един от войниците пробол с копие ребрата Му, отгдето изтекло кръв и вода.

Вечерта дошъл при Пилата един праведен човек и таен Исусов ученик, на име Йосиф от гр. Ариматея, и поискал позволение да погребне тялото Му. Пилат позволил. Йосиф имал градина недалеч от Голгота. В скалите на тая градина имало пещера, а в нея — новоиздълбан гроб, гдето още никой не бил полаган. Йосиф заедно с Никодима, също таен ученик на Исуса, свалили тялото на Господа от кръста, помазали го с благоуханни масла, обвили го с чисто платно и го положили в гроба, а входа затворили с голяма плоча.

В събота сутринта членовете на синедриона се събрали при Пилата и му казали: „Господине, спомнихме си, че Она измамник, още приживе бе казал, че подир три дена ще възкръсне. Ето защо заповядай да се пази гробът до третия ден, да не би

учениците Му да отидат нощем да Го откраднат и да кажат на народа, че е възкръснал”.

Пилат им казал: „Имате стража; идете и запазете гроба, както знаете!”
И те отишли, запечатали гроба и поставили стража.

4. ВЪЗКРЕСЕНИЕТО НА ИИСУСА ХРИСТА

(Матей 28:1—15)

Настанал третият ден от смъртта на Иисуса. Стражарите строго бдели, да не би някои да се доближи до гроба на божествения Мъртвец. Но Иисус Христос — и при запечатан гроб и при бдителна стража — през нощта славно възкръснал и излязъл от гроба, без да повреди и гробния печат.

Рано сутринта стражарите усетили силен земетръс. Страшен подземен удар ги разтърсил. Земята се разлюляла, и скалите се разпукали. Силна небесна светлина се разляла наоколо. Защото ангел Господен слязъл от небето, пристъпил към гроба, отвалил тежкия надгробен камък и седнал на него. Видът на ангела бил като светкавица, а дрехите му — бели като сняг.

Пазачите, уплашени от него, се разтреперели и станали като мъртви. Когато се съвзели, отишли в града и обадили на първосвещениците за всичко станало. А те събрали съвета, повикали стражарите и ги подкупили с доста пари, като им казали:

— Никому не разказвайте това, що видехте, а говорете, че учениците Му са откраднали тялото през нощта, когато сте спяли!

Възкресение Христово е най-великият празник за християните. Църквата го възпява като „празник на празниците” и „тържество на тържествата”. От Възкресение Христово до Възнесение християните се поздравяват с радостните думи „Христос възкресе” и се подаряват червени яйца. Кръглата форма на яйцето напомня земното кълбо с людете на него, спасени с Христовата кръв.

Пети член от Символа на вярата. Със славното Си възкресение Иисус Христос показал, че има власт не само над живота, но и над смъртта.

Той възкръснал на третия ден след смъртта Си, и с това се изпълнили предсказанията на пророците. Сбъднали се и Иисусовите думи, казани пред еврейските първосвещеници: „Вие ще разрушите тоя храм (тялото Ми) но аз в три дни ще го въздигна”.

Христовото възкресение е най-радостното събитие за нас, християните, защото ни дава надежда, че и ние някога ще възкръснем, както нашият Спасител.

Учението на църквата за Христовото възкресение е изложено в петия член от Символа на вярата, който се чете така: „И възкръсна в третия ден, според Писанията”.

4.1. ИИСУС СЕ ЯВЯВА НА УЧЕНИЦИТЕ

(Марко 16:1—18; Лука 24:1—49; Иоан 20:1—29)

Мироносците. В неделя, много рано сутринта, някои набожни жени тръгнали на гроба със скъпи благовонни масла да помажат тялото на Спасителя. Те не знаели, че

гробът се пази от стража и е запечатан. Из пътя си мислели само, кой ще им отвори тежката каменна плоча. Когато пристигнали на гроба, видели че той е отворен, а отдясно стои ангел в светли дрехи. Жените се много изплашили, но ангелът ги успокоил и казал:

— Не бойте се! Вие търсите Исуса Назарянина, Когото разпнаха. Не е тука; Той възкръсна! Идете и обадете на учениците Му, че скоро ще им се яви в Галилея! Мироносците тичешком отишли в Йерусалим и разказали на апостолите всичко, що видели и чули.

След малко Мария Магдалина — една от жените мироносици и усърдна последователка на Исуса — пак отишла на гроба и почнала да плаче. В тоя миг някой застанал зад нея и я запитал:

— Жено, защо плачеш? Кого търсиш?

Тя помислила, че това е градинарят та му рекла:

— Господине, ако ти си взел тялото на Господа, кажи ми где си го положил; и аз ще го взема.

Тогава човекът, когото Мария взела за градинаря извикал:

— Марийо!...

При звука на тоя познат глас тя цяла потреперела. И, като повдигнала очи, видяла, че пред нея стои Исус.

— Учителю! — радостно извикала тя и паднала пред нозете Му. След това отишла в града и разказала на учениците, че видяла Господа.

На път за Емаус. В същия ден на мръкване двама Исусови ученици, Лука и Клеопа, отивали от Йерусалим за близкото село Емаус. Те били много натъжени и разговаряли помежду си за онова, което се било случило.

По пътя ги настигнал непознат пътник и тръгнал с тях.

— Какви са тия думи, които вървешком разменяте помежду си, и защо сте тъй тъжни? — запитал ги непознатият.

Клеопа отговорил:

— Ти странник ли си в Йерусалим, та не си узнал, какво там стана тия дни? Не знаеш ли нищо за Исуса Назарянина? Той беше пророк, силен с думи и дела пред Бога и целия народ. Но нашите първосвещеници Го предадоха да бъде осъден на смърт и Го разпнаха; а ние се надявахме, че Той ще освободи Израиля. Днес е вече трети ден, откак е погребан. Тая сутрин някои жени от нашите ни слисаха. Те ходили рано на гроба и не намерили тялото Му. И, като дойдоха, разправяха, че им се явили ангели, които казвали, че Той е жив. Някои от мъжете също ходиха на гроба и го намерили празен, но Исуса не видели.

— Колко сте несмислени и бавни по сърце, та не можете да повярвате онова, което са предсказали пророците! Нали тъй трябваше да пострада Христос и да влезе в славата Си!

И почнал да им разяснява предсказанията на пророците за Спасителя. Колкото по-ясни им ставали пророчествата, толкова по-радостно трептели сърцата им. Така незабелязано стигнали тримата до Емаус и влезли в къщата на един свой познат, гдето им сложили скромна трапеза. Странният пътник взел хляб, благословил го, разчупил го и го подал всекиму. В тоя миг очите им се отворили, и те познали, че това е техният Учител. Но Той веднага станал невидим за тях.

Исус се явява на апостолите при затворени врата. В същия час Лука и Клеопа се върнали в Йерусалим и намерили там събрани останалите апостоли. Двамата разказали всичко, що им се случило по пътя за Емаус, и как познали Исуса, когато

разчупвал хляба. Когато приказвали за това, неочаквано, при заключена врата, се явил Иисус и казал:

„Мир вам!”

Мнозина се смутили от това явяване и помислили, че пред тях стои някакъв призрак. Иисус им показал ръцете, нозете и ребрата Си, за да ги увери, че е същият Той.

В това време апостол Тома не бил между тях. Другите ученици му обадили, че видели Господа, но той не повярвал и казал: „Докато не видя на ръцете Му, белега от гвоздеите, и не тура пръста си в раните Му, няма да повярвам”.

След осем дена учениците пак били събрани наедно и заключили къщната врата, от страх да ги не нападнат евреите. С тях бил и Тома. Иисус се явил на учениците Си и рекъл:

„Мир вам!”

После казал на Тома: „Дай си пръста тук и виж ръцете Ми; дай си ръката и тури я в ребрата Ми, и не бъди невярващ, а повярвай!”

Тома веднага се уверил, че това е Иисус и извикал с умиление: „Ти си Господ мой и Бог мой!”

— Тома — казал Иисус — ти повярва, защото Ме видя; блажени са които не са Ме видели и повярваха.

Иисус се явявал още много пъти на учениците Си, обядвал заедно с тях, обяснявал им Своето учение и им обещал, че ще им прати Светия Дух да им припомни всичко, което са чували дотогава от Него. Така се явявал Иисус на учениците Си в продължение на 40 дена след възкресението Си.

5. ВЪЗНЕСЕНИЕТО НА ИИСУСА ХРИСТА

(Матей 28:16—20; Лука 24:50—55; Деяния: 1—12)

На четиридесетия ден Иисус се явил за последен път на учениците Си, обещал, че скоро ще им изпрати Дух Светии, и казал:

— Идете по целия свят и проповядвайте евангелието на всички народи; кръщавайте ги в името на Отца и Сина и Светия Дух и учете ги да правят всичко що съм ви заповядал. Аз съм с вас през всички дни, до свършека на света».

След това Иисус извел учениците Си на Елеонската планина, благословил ги за последен път и бавно почнал да се повдига (възнеся) от земята все по-високо и по-високо, докато един светъл облак Го скрил от очите им.

Апостолите гледали натъжени, как Иисус се възнеся на небето. В тоя миг неочаквано пред тях се явили два ангели в светли дрехи и им казали:

— Мъже галилейци! Какво стоите и гледате на небето! Иисус, Който се възнесе пред вас на небето, ще дойде някога пак така славно, както Го видехте да се възнеся.

Апостолите радостно се върнали в Йерусалим и славели Бога.

Шести член от Символа на вярата. Учението на Църквата за тържественото възнасяне на Иисуса е изложено в шестия член от Символа на вярата, която гласи:

„И възлезе на небесата, и седи отдясно на Отца”.

Думите „седи отдясно на Отца” означават, че Иисус Христос има еднаква сила и слава със Своя Отец.

6 СВЕТИИ ДУХ СЛИЗА НАД АПОСТОЛИТЕ (Деяния 2:1—41)

След раздялата със своя обичен Учител апостолите се настанили в една голяма къща в Иерусалим. Там прекарвали в молитва, заедно с майката Господня, и очаквали обещания Утешител — Светия Дух. Рано сутринта, около 9 часа на Петдесетница, апостолите били събрани на молитва. Денят бил тих и спокоен. Но неочаквано от небето се чу силен шум, като че ли вятър бучи, който шум изпълнил стаята. Върху главите на апостолите се явили светещи пламъчета, като огнени езици. Това бил Светии Дух, Който излял даровете на Божията благодат в душите на апостолите и им дал сила и мъжество да проповядват Христовото учение. Апостолите почувствували сили и способности да говорят на разни чужди езици, които по-рано не знаели.

В тоя ден, по случай великия празник Петдесетница, в Иерусалим имало много чужденци, дошли на поклонение от далечни страни. Като се чуло бученето на вятъра, много народ се събрал пред къщата, гдето били Иисусовите ученици. Всички питали, какъв е тоя шум, а апостолите отговаряли всекому на неговия език. Чужденците се чудели и не могли да си обяснят, как тия неuki галилейски рибари могат да говорят на толкова чужди езици. Някои като не разбрали добре, какво става, почнали да се подиграват с апостолите и да казват, че са се напили със сладко вино.

Апостол Петър, изпълнен с Дух Светии, се изправил пред народа и с пламенни думи обяснил смисъла на станалото събитие.

— „Иудейски мъже — казал той, и вие всички, които живеете в Иерусалим! Ние не сме пияни, както вие мислите, защото часът е сега девет. Вие познавате Иисуса от Назарет, Който направи толкова личби и чудеса между нас. Вие Го хванахте, приковахте Го с ръцете на престъпници и Го убихте. Но Бог Го възкреси, като Го освободи от болките на смъртта. Всички ние сме свидетели на славното Му възкресение. Със силата на Божията десница Той се възнесе на небето и днес ни изпрати обещания Дух Светий и изля това, що вие чувате и виждате сега.”

Вдъхновената реч на апостола подействала на всички слушатели. „Що да правим братя?” — попитали мнозина. — „Покайте се”, отговорил апостол Петър, и всеки от вас да се кръсти в името на Иисуса Христа за прошка на греховете, и ще получите даровете на Св. Дух”.

Същия ден повярвали на Христа и се кръстили около 3000 души.

Осмия член от Символа на вярата. Светии Дух е третото лице на Св. Троица. Той е истинен Бог, както Отец и Син, и дава живот на всички твари. Има еднаква природа с Бога Отца и Сина, и затова Му въздаваме еднаква слава и почит, както на Отца и Сина.

Светии Дух е вдъхновявал вехтозаветните пророци да напишат свещените книги и да предсказват бъдещето. Той се явил във вид на гълъб при кръщението на Иисуса, а на Петдесетница слязъл над апостолите във вид на огнени езици и възпламенил душите им за велики дела. Християните могат да приемат Св. Дух чрез сърдечна молитва и чрез тайнствата. Който искрено приеме Светия Дух, възражда се за нов живот и добива духовни сили да живее по Божиите заповеди.

Учението на православната църква за Св. Дух е изложено в осмия член от Символа на вярата, който се чете така:

„Вярвам и в Духа Светаго, Господа, Животворящия, Който от Отца изхожда, Комуто се покланяме и Го славим наравно с Отца и Сина, и Който е говорил чрез пророците”.

7. ПРОПОВЕД И ДЕЛА НА АПОСТОЛИТЕ

(Деяния 3:1—26; 4:1—23)

Откак Дух Светии слязъл над апостолите, те се променили твърде много. Боязливи и нерешителни отпреди, те сега станали смели вестители на Христовото учение. Доскоро те мислели, че Христос е дошъл да основе земно царство, в което само евреите ще добруват. Сега разбрали, че Неговото идване на тоя свят е да възроди човеците за нов живот, да промени душите, да основе ново духовно царство, в което няма да има неправди и злини, и в което людете ще живеят като братя.

Всички горели от желание да проповядват на народите покаяние и вяра в Иисуса. И често тяхната проповед се придружавала от личби и чудеса, които правели с помощта на Св. Дух.

Една сутрин апостолите Петър и Иоан отивали в храма да се помолят. Пред черковните врата имало един просяк, хром от раждане. Близките му го донасяли всеки ден на носило и го слагали пред вратите да проси милостиня от богомолците. Като видял апостолите, нещастникът протегнал ръка за милостиня. Петър се спрял и му казал: „Пари нямам, но ще ти дам това, което имам: В името на Иисуса Христа, стани и ходи!”

Хромият веднага се изправил, ставите на нозете му заякнали, той почнал да скача от радост, да ходи съвсем свободно и да слави Бога. И понеже не се отделял от апостолите, около тях се стекъл много народ. Апостол Петър се обърнал с реч към народа и казал: „Братя, не се чудете и не мислете, че със своя сила сме направили това чудо. То стана със силата на вярата в Иисуса, Божия Син, Когото убихте, но Бог Го възкреси от мъртвите. Покайте се, за да ви се простят греховете!”

Тоя ден приели Христовата вяра още около 5000 души.

Но бързите успехи на апостолската проповед стреснали еврейските първосвещеници и водачи. Те се изплашили, че народа ги напуща и приема новата вяра, та още същия ден уловили апостолите и ги затворили в тъмница. На сутринта старейте се събрали на съвет и им забранили да говорят за Иисуса. Петър и Иоан отговорили:

— Ние говорим това, което сме видели и чули. Нима трябва да слушаме вас повече, отколкото Бога?

Апостолите били пуснати на свобода, и без страх продължавали да проповядват.

7.1. ОБРАЗУВАНЕ НА ХРИСТИЯНСКАТА ЦЪРКВА

(Деяния 5:12—42 и проч.)

След възнесението на Иисуса Христа Неговите ученици, наедно с други вярващи, образували общество, за да си помогнат един на друг и да се просвещават с Христовото учение. Това общество от вярващи християни се нарекло Църква.

Църквата е общество, членовете на което са свързани помежду си с една вяра, едни тайнства, едни обреди, едно свещенство. Основател и глава на църквата е Иисус Христос.

Бързият растеж на първата Христова църква тревожел еврейските първосвещеници. Те повторно затворили апостолите в тъмница, но Ангел Господен

по чудесен начин ги извел оттам, и те пак отишли в храма да проповядват.

Когато стражата ги намерила и довела пред синедриона, първосвещеникът им казал: „Нали ви забранихме да проповядвате Исуса! А вие изпълнихте Иерусалим с това ваше учение”. Апостолите отговорили: „Трябва да се покоряваме повече на Бога, отколкото на човеци. Ние не можем да не проповядваме за Исуса, Когото умъртвихте, но Бог Го възкреси, за да бъде Спасител на всички от греховете”. Членовете на синедриона се късали от яд и размисляли, как да погубят апостолите. Но един от тях, на име Гамалиил, почитан от целия народ, заповядал да изведат апостолите за малко време и казал на съдиите: „Оставете тия хора (апостолите) на мира и не ги закачайте! Защото, ако тяхното дело е от човеци, то ще се разруши, ако ли пък е от Бога, вие не можете го разруши!” Те го послушали. И, като набили апостолите, забранили им да говорят за Исуса и ги пуснали.

Наскоро неприятелите на църквата повдигнали против всички християни страшна гонитба, и затова те не могли да строят величествени храмове за молитва, а се събирали в скрити пещери (катакомби) и тайните места. Враговете на Христовото учение и там ги намирали и ги подлагали на жестоки мъчения. Но нищо не могло да спре разпространението на християнството. Наместо да отслабне, църквата все повече заяквала.

Апостолите започнали да ходят и проповядват в далечни страни. Полека-лека по целия тогавашен свят се основали Христови църкви, клонове на общата или вселенската църква.

Църковна йерархия. Когато броят на християните се увеличил, апостолите си избрали седем души помощници, които нарекли дякони (служители) и им възложили да се грижат за църковните имоти, да събират и раздават парични помощи на бедни, вдовици и сирачета. Дяконите помагали и при извършване на богослужението.

След като основавали в някой град или село църква апостолите, преди да си заминат, поставяли на новата църква презвитери (свещеници) на които възлагали да поучават християните и да извършват богослужение. За презвитери се избирали и ръкополагали по-старите и по-мъдрите християни.

Най-сетне апостолите знаели, че няма да живеят вечно на земята, та се погрижили да оставят свои заместници. Във всяка по-голяма област те поставяли епископ (надзорник) който трябвало да се грижи за църквите в цялата област, да ръкополага презвитери и дякони и да бъде главен учител и наставник на християните.

Епископите, презвитерите и дяконите образуват трите степени на църковната йерархия (свещеноначалие). Когато трябвало да разрешават важни въпроси за църквата, апостолите се свиквали на събор, който разрешавал всички спорове с общо съгласие. Така отсетне постъпвали и техните заместници — епископите.

Макар да била гонена и жестоко преследвана, християнската църква, основана от Господа Исуса Христа, намерила привърженици по целия свят. Днес няма кътче на земята, гдето людетe да не са чули за Христовото учение. Така ще бъде, докато светът съществува, според думите на Спасителя: „Ще съградя църквата си, и вратите адови няма да и надделеят”.

8. ОБРАЗЦИ НА ВЯРАТА

Апостолите и първите християни прекарвали голяма част от времето си в храма, гдето прославяли Бога. Понякога се събирали по домовете си, четели Священото писание, пели свещени песни и се причестявали. Апостолите кръщавали,

миропомазвали и ръкополагали епископи, свещеници и дякони. По тоя начин те турили основите на богослужението, което се извършва днес в православната църква.

Апостолите и първите християни се грижели само за ближните си. Напускали богатство и дом, за да помагат на бедни и нещастни и да просвещават човеците в истинните на вярата. Всичките им дела са служене на Бога — животът им е истинско богослужение. Те са образци на истински християнски живот — образци на вярата. Ето някои по-забележителни от тях.

а) Апостол Иаков, брат Господен. Най-добре и най-бързо се развивал животът на Христовата църква в Йерусалим, гдето учението на Исуса и спомените за Неговия живот се пазели непокътнати преди да бъдат записани. Покрай другите апостоли голяма услуга за уредбата на първото богослужение имал апостол Иаков, брат Господен. Той не бил от 12-те апостоли, не бил и от постоянните спътници на Спасителя, но отблизо познавал Неговия живот и учение и дълбоко вярвал, че Исус е пратеният от Бога Месия. Свещената история ни говори, че той още от дете се отличавал със своя благочестив живот: месо не ядели, дено и ноще прекарвал в молитва, обличал се в груба вълнена дреха, и от непрестанни молитви коленете му се покрили с корави израстъци. Св. апостол Иаков бил поставен от апостолите за пръв епископ на Йерусалимската църква. Той въвел много строг ред в богослужението, който апостолите посочвали навсякъде за пример. Поради благочестивият му живот обичали го и християните, и иудеите и го наричали Праведният.

Когато в 51 година се събрал апостолският събор в Йерусалим, за да разгледа някои въпроси, възникнали в християнската община, праведният Иаков бил избран за председател на събора.

Св. Иаков завършил живота си мъченически. Макар да го уважавали за праведния му живот, евреите го мразели за силната му вяра в Исуса Христа. Веднъж фарисеите го поканили да каже на народа, че Христос не е възкръснал. Св. Иаков решително отказал. За наказание заповядано било да го изкачат на покрива на храма и оттам да го хвърлят на земята и да го пребият. Град от камъни се сипел върху апостола, а той, като Христа, се молел за убийците си: „Прости им, Господи, защото не знаят, що правят!“ Най-после един сукнар му нанесъл тежък удар с кросно, от който св. Иаков починал.

От него е останала първата християнска литургия, която и днес се служи на гроба Му в Йерусалим; написал е и едно съборно послание, с което увещава християните с радост да понасят бедствията за Христовата вяра.

б) Апостолите Петър и Йоан. Първи проповедници на Христовото учение и уредници на Христовата църква въвн от Йерусалим били апостолите Петър и Йоан. Те познавали отблизо Исуса Христа, защото ходели постоянно с Него и били свидетели на Неговите дела. И двамата присъствали на планината Тавор и видели божествената слава на Спасителя. Когато Исус бил хванат в Гетсиманската градина и поведен на съд, само Петър и Йоан останали да следят, какво ще стане с любимия им Учител.

Апостол Петър както повечето ученици на Исуса бил рибар от гр. Витсаида, на брега на Генисаретското езеро. Повикан от брат си Андрей да стане ученик на Исуса, Петър напуснал занаята си, тръгнал след Спасителя и станал един от най-ревностните проповедници на Неговото учение. Проповядвал заедно с Йоана в Самария, а по-сетне сам в Антиохия, Вавилон, Рим и др. места, между иудеи и езичници. Навсякъде поставял духовни пастири — епископи и свещеници на новите християнски църкви, за да ги поучават и да извършват богослужението. През целия си живот апостол Петър служил усърдно за славата на Господа и в полза на ближния.

Винаги бил пример на мъжество и твърдост, като без страх изповядвал Христа пред иудейските първосвещеници. Накрай принесъл себе си жертва за вярата в Исуса, като приел мъченическа смърт в Рим, във времето на жестокия гонител на християните, император Нерон. Той бил разпнат с главата надолу, по негово собствено желание, защото се смятал недостоеен да умре като Учителя си.

От апостол Петра са останали две съборни послания, в които се разяснява учението на Спасителя.

Апостол Иоан бил най-обичаният ученик на Исуса. Тих и кротък, той обичал Спасителя от все сърце. Когато Христос умираше на кръста, нему поверил да се грижи за пречистата Му майка.

След слизането на Светия Дух над апостолите Петър и Иоан проповядвали заедно. После се разделили, и апостол Иоан проповядвал сам в Мала Азия. За неговата твърда вяра християните го наричали „стълб на църквата”. Римският император Домициан заповядал да го хвърлят в котел с вряло масло, но апостолът останал незрелия. Тогава дошла заповед да го оковат във вериги и да го изпратят на заточение.

Апостол Иоан доживял до дълбока старост. На преклонни години, когато не можел вече да ходи, карал учениците си да го носят в църква и всеки ден им повтарял своето любимо изречение: „Чеда, обичайте се един друг!”.

Той ни е оставил едно евангелие, три послания и книгата „Откровение”, която разкрива в картини бъдещата съдба на света.

Понеже в своето евангелие излага възвишено учение за Спасителя като за Бог Слово, за Син Божий, апостол Иоан бил наречен Богослов.

в) Архидякон Стефан. Между първите дякони, които апостолите ръкоположили в Йерусалим, бил и св. Стефан; той бил пръв и най-старши от тях, затова се нарича архидякон. Със своята гореща вяра в Исуса Христа и с грижите си за бедните и недъгавите архидякон Стефан се прославил в късо време. Неговата сърдечна и убедителна проповед обгърнала мнозина в християнството. Книжниците и фарисеите не могли да понасят това и решили да го погубят. Почнали да разпространяват слухове, че той хули Бога и Мойсея. Мнозина повярвали на тия клевети, поради което св. Стефан бил заловен като злодей и предаден на съд в синедриона. Тук той произнесъл бляскава реч, с която защитил Христовото учение и жестоко осъдил своите гонители. „Както вашите бащи убиваха Божиите пратеници преди Христа, така и вие убихте самия Христа. Който на третия ден славно победи смъртта”. И когато еврейските първенци се късали от злоба и скърцали със зъби, архидякон Стефан повдигнал очите си към небето и казал: „Ето, аз виждам небесата отворени, и Синът Човечески да седи отдясно на Бога”. Тия думи озлобили още повече книжниците и фарисеите. Извели го извън града и там го убили с камъни. В предсмъртни мъки св. Стефан, като Исуса Христа, се молел за своите врагове: „Господи, не им зачитай този грях!”

Архидякон Стефан бил първият мъченик на Христовата църква, който със своята кръв запечатал истината на Христовото учение. Паметта му празнуваме на 9 януарий.

г) Апостол Павел е най-великият проповедник на християнството между езичниците. Първото му име е Савел. Произлязъл от знатно еврейско семейство и добил на младини всестранно и високо образование под ръководството на прочутия учител Гамалиил. Когато християнството започнало да се разпространява, той станал негов най-зъл гонител и защитник на иудейството. Взел участие в убийството на архидякон Стефана, като пазел дрехите на убийците. Когато се научил, че в града Дамаск много евреи приемат християнството, Савел взел разрешение да ги излови и

вързани да ги доведе на съд в Иерусалим. Придружен от няколко души, той отпътувал за Дамаск. Когато приближили града, ненадейно пред него блеснала силна светлина. Той паднал на земята и изгубил зрение. От небето се чул глас: „Савле, Савле, защо Ме гониш?“

— Кой си Ти, Господи? — попитал Савел.

— Аз съм Иисус, Когото ти гониш, но мъчно е да риташ срещу ръжен.

Сърцето на Савла се превърнало. В душата му станала промяна. Той разбрал, че е тръгнал да върши лоша работа и цел разтреперан, попитал: „Господи, какво искаш да направя?“

— Стани — казал гласът — влез в града и там ще ти се каже, какво трябва да направиш!

Савел станал, но не виждал. Другарите му го отвели в Дамаск, гдето останал три дена. Там имало един християнин на име Анания. Той получил заповед от Бога да отиде при Савла и да го кръсти. Анания намерил Савла, възложил ръце на главата му, и той веднага прогледнал. После се кръстил и приел име Павла. От тоя миг той станал един от най-ревностните разпространители на Христовото учение и дал целия си останал живот за прославата на Бога.

Апостол Павел предприел три големи пътешествия, в които обиколил цяла Мала Азия и част от Европа: пътувал из Македония, Атина, Рим и други страни, и навсякъде основавал църкви. Разпространявал Христовата вяра между по-образованите люде: учени, велможи, князе и др.

Животът на апостол Павла е пълен със страдания и опасности. Той бил затварян няколко пъти в тъмница, пребиван до смърт, три пъти претърпявал през пътуванията си корабкрушения, нападали го по пътя разбойници, много пъти страдал от глад и жажда, но нищо не го отчайвало. Страданията усилвали още повече усърдието му към Христа. От най-голям гонител на християнството той станал негов най-велик проповедник. Завършил живота си при Нерона в Рим, като бил посечен с меч. От апостол Павла са останали 14 послания, в които се тълкува и разяснява Иисусовото учение.

9. МЪЧЕНИЦИ И ГЕРОИ ЗА ВЯРАТА В ИИСУСА ХРИСТА

Апостолите и учителите на църквата, както и хиляди още християни, които проповядвали Христовото учение, страдали за Христа и мнозина загинали мъченически. Преследвали ги изпърво евреите, а после езичниците. Най-жестоко било гонението против християните през време на римските императори Нерон и Диоклитиян, През тяхното царуване загинали хиляди люде, учени и прости, богати и бедни, мъже и жени. Това са мъченици и герои за Христовата вяра. Те не се уплашили от мъките и страданията на които ги подлагали, а смело посрещали смъртта, защото били убедени, че като разпространяват християнството, вършат велико дело, което ще открие на света нови светли дни. Те вярвали, че Христовото учение е вечно, и никой не ще може да го измени; че то ще преобрази света и ще донесе братство и обща радост на земята. Затова не се бояли от тъмниците, с които ги заплашвали, и посрещали смъртта с усмивка на уста, славейки Бога.

Тия истински мъченици и герои за вярата в Иисуса Христа са хиляди на брой, но

имената на повечето от тях са неизвестни. По царска заповед те били хвърляни на гладни зверове да ги изядат живи, разпъвали ги на кръст, наливали в устата им вряло масло, набивали ги на колове, обвивали ги в слама, напоена със смола, и ги запалвали да светят нощем в градините и т. н. Често вземали деца от ръцете на майките и ги хвърляли пред техни очи на гладните зверове, или ги посичали безмилостно. Нежни девизи били стъргани с железни куки, мушени с нагорещено желязо, разкъсвани от колело с остри зъбци и най-сетне посичани с меч.

Но нищо не могло да отвърне тия верни последователи на Спасителя от Неговото божествено учение. Те с радост отивали да пострадат за Него и със свещени песни посрещали смъртта. И когато били в ръцете на мъчителите, те говорили: „Подобре да страдаме с праведните отколкото да се наслаждаваме с нечестивите”. Те се пожертвували за вечната Божия правда, затова и споменът от техния подвиг ще бъде вечен. Като умирали със спокойствие, те извиквали у мнозина учудване и възторг. А това насърчавало по-малодушните и спечелвало нови привърженици на християнството. Църквата е провъзгласила мнозина от тях за светци и е отредила дни в които чувстваме тяхната памет.

Между многото мъченици за Христовата вяра са архидякон Стефан, св. Иаков, брат Господен, св. апостоли Петър и Павел, св. Игнатий Богоносец, св. Поликарп, епископ Смирненски, св. София с дъщерите си: Вяра, Надежда и Любов, св. Георги Победоносец, св. Димитрий Солунски и много други.

Християнството било гонено и след римските императори. Християните били мъчени и от мохамеданите. Българският народ, който е дал много просветни люде, издигнал е из своята сграда и много мъченици за Христова вяра. Това е било през времето, когато турците завладели България и почнали да преследват християните българи. С безстрашие се е борил за християнската вяра последният български патриарх Евтимий. Мъченически умрели за Христа св. Николай Софийски, св. Георги Софийски, св. Злата Мъгленска и др. Българската църква ги е причислила към лика на светците и отправя молитва към тях.

Шеста Божия заповед. Животът е даден на човека от Бога, и всеки, който посяга на чужди или на своя живот, посяга на Бога. Убийството е забранено, по какъвто и начин да бъде извършено.

Такава е волята Божия, изречена в шестата заповед: „Не убивай”!

И ако, въпреки тая заповед, убийство е имало винаги, има и сега, то значи че Божията заповед не се изпълнява. Когато людетe усвояват напълно учението на Спасителя за любовта към ближния, когато разберат, че всички човеци са братя и деца на небесния Баща, тогава не само убийства но и оскърбления дори няма да има.

Като ни забранява да убиваме, тая заповед ни напомня от друга страна, че ние сме длъжни да се грижим за живота на ближните си и да им помагаме. Тя забранява на господарите да претоварват с тежка работа слугите си и да убиват по тоя начин здравето им. Забранява на съдията да осъжда невинни хора, а на книжовниците — да пишат и разпространяват книги, които могат да убият добрите нрави и да насаждат развала между младежта.

Убийци на душата са и ония, които с живота си дават лоши примери, както и ония, които проповядват лъжливи учения, та отклоняват християните от правата вяра и ги вкарва в греха.

Човек може да стане убиец на себе си и когато с невъздържание и други пороци поврежда здравето си и скъсява живота си.

10. КАК СА ЖИВЕЛИ ПЪРВИТЕ ХРИСТИЯНИ

Докато броят на първите християни бил още малък те живели наедно като членове на една челяд. Имали, както се казва, «едно сърце и една душа». Всички се хранили на братска трапеза и имали обща каса, в която всеки внасял според силите си. По-богатите, които притежавали земи или къщи, продавали имота си и давали парите на апостолите за общи нужди. Богати и бедни в първата християнска община нямало, защото благотворителността била силно развита. Един за всички и всички за един — ето най-голямото правило, о което се придържали първите християни. Братската любов между вярващите била толкова голяма, че кой колкото изработвал не го имал за свое, а го давал на апостолите за обща полза, и те се грижели за издръжката на бедни, болни и слаботелесни.

По-сетне, когато броят на християните нараснал, и общите трапези се прекратили, църквата не преставала да развива широка благотворителност. Апостолите и техните приемници проявявали грижи за бедните, престарелите, вдовиците и сираците. Една християнска община облекчавала нуждите и бедствията на друга, като и изпращала пари, хляб или хора, за да помогнат на ония, които се нуждаели. Никой не оставал гладен или необлечен. Грижите и помощите, които една община давала на друга, сближавали християните, та те се чувствали като истински братя, които имат за общ баща Бога.

Християнската любов спомогнала да се подобри положението на робите, жените и децата.

Според учението на Спасителя, няма роби и свободни, а всички са деца на небесния Баща. Христос страда, умря и възкръсна за всички човеци, без да се гледа, какво е тяхното положение. Християните които имали роби, веднага ги освобождавали или ги смятали като членове на своето семейство. Така робството което всички народи признавали за необходимо, било премахнато от християните.

Жената в езическо време не била на еднаква почит с мъжа: у гърците тя била робиня, а у римляните, макар да се ползвала с уважение, била безправна. Християнството освободило жената от това робство и безправие. Християнската жена изпъква като диакониса като мъченица за Христовата вяра, като монахиня и пр.

Целият живот на първите християни бил пример за подражание: те били правдиви, честни, помагачи както на свои, тъй и на чужди, било езичници или евреи. В своите молитвени събрания молели се не само за християните, но и за езичниците, за да бъдат те просветени с евангелското учение и да станат членове на Христовата църква.

Християните били и добри граждани на държавата. Ония от тях, които заемали държавни служби, били трудолюбиви, справедливи и достойно изпълнявали работата, с която били натоварвани. Само когато ги карали да вършат несправедливи действия, те отказвали: предпочитали да страдат, отколкото да станат причина други да страдат.

Добър и свет бил животът на първите християни, затова и така бързо се разпространявало Христовото учение по всички тогавашни страни. Всички живеели според думите на спасителя:

— Вие сте светлината на света. Тъй да светне светлината ви пред човеците, та да видят добрите ви дела и да прославят небесния ваш Отец!

Диакониса — църковна прислужница в първите векове на християнството, натоварена да пази реда в женското отделение на църквата и да упътва жените.

11. ЖИВОТЪТ НА ЦЪРКОВНИТЕ ОТЦИ И УЧИТЕЛИ КАТО ПОДРАЖАНИЕ НА ЖИВОТА НА ИИСУСА ХРИСТА

Щом християнството почнало да се разпространява между евреи и езичници, водачите на последните му обявили жестока борба. Те виждали че Христовото учение ще измести техните вери и ще направи големи промени в света та почнали да гонят и преследват неговите проповедници.

Срещу учените езичници, които със своите съчинения искали да подроят основите на християнството, явили се бележити църковни писатели, които оборили заблужденията им и доказали правотата на Христовото учение. Тия велики писатели-богослови църквата почита като свои отци и учители. Те усърдно работели за уредбата на църквата и за разпространение на християнството. Някои от тях пропътували морета и суши и излагали живота си на опасности.

Когато кротките съвети не помагали, светите отци и църковни учители въставали със смела реч против най-силните властници. Когато било нужно, те укорявали царе и царски любимци за техните беззакония. За да бъдат тъй смели против проповедниците на умиращото езичество, много им помагал техният праведен живот, против който никой нищо не можел да каже. Някои от тях раздали всичкия си имот на бедните и прекарвали живота си в пост и молитва.

Мнозина от църковните отци и учители били пращани на заточение, други умрели мъченически но никой не се отказал от вярата си, нито се съгласил да говори против съвестта си. В тежките минути на живота си те си спомняли думите на Спасителя: „Който претърпи до край той ще се спаси” — и без страх посрещали смъртта. Една от най-големите им грижи била да проявят колкото се може по-сърдечна любов, към ближните, милост към страдащите, утеха към нещастните. Някои от тях съставили хубави трогателни молитви и песнопения; с които православната църква си служи и до днес. Тържествените литургии, които слушаме в църква, са съставени от св. Василий Велики и от св. Йоан Златоуст.

През целия си живот светите отци служели на Бога и продължавали живота на Спасителя.

12. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ХРИСТИЯНСТВОТО. ГОНЕНИЕ НА ХРИСТИЯНИТЕ

Христовото учение се проповядвало най-напред в Иудея, гдето живял Иисус Христос и Неговите ученици. От Иудея се разпространило в съседните страни, а по-късно — по целия тогавашен познат свят.

Изпърво християните били една малка група, но броят им растял всеки ден. Апостолите и техните ученици проповядвали Христовото учение на евреи и езичници. Едните и другите, като се опознавали отблизо с техния живот, почнали да ги уважават, и мнозина станали християни. Като гледали, с какво мъжество християните посрещат смъртта и как братски си живеят, езичниците на групи приемали християнската вяра. Понякога дори сами палачите на мъчениците ставали християни.

На първо време християнството се разпространявало главно между бедното иудейско население: богатите гледали на него отвисоко, като на суеверие, и го отричали. По-сетне християнството проникнало и между знатното общество.

Християни имало и между войската. Те заемали длъжности и в царския двор; между тях се срещали лица, които се намирали в близко родство със самите римски императори. Един писател от III в. (Тертулиан) пише: „Ние, християните, сме едва от вчера, а завзехме всичката ваша земя, градове, острови, лагери, двореца, сената, форум; вам „оставихме само капищата (езическите храмове)”.

Полека-лека християнството проникнало и в страни, които не били подвластни на Римската империя; възприели го и много варварски племена. През II-я и III-я век в Европа имало християнски църкви в Галия, Британия, Испания, Германия, в Африка в II-я век разцъфтяла Североафриканската църква, средище на която бил Картаген, гдето се събирали големи църковни събори. В Азия християнството проникнало в Арабия, Персия, Мидия и другаде.

Гонения. Бързото разпространение на християнството в Иерусалим и извън неговите предели срещнало ожесточени врагове. Против него се обявили най-напред еврейските първенци. Те виждали, че народа купно приема новата вяра, а тях изоставя, и затова се озлобявали все повече против християнските проповедници. И като не могли да намерят недостатъци в живота им, за да ги изобличават, прибегвали до лъжа и клевета. С такива средства успявали да обвинят християните в измислени грехове, за да ги затварят и дори да ги убиват.

По-късно против християнството предприели гонение езичниците. Това гонение било много жестоко и продължавало два века и половина. Враговете на християните били най-вече жреците и златарите — идолоделци, понеже, като се разпространявала новата вяра, която отрича идолите, техните приходи намалявали. Те отивали между простия народ и го насъсквали против християните, като казвали, че те са безбожници, не признават никакво отечество, хулят народните богове, мразят хората, убиват децата и се причестяват с кръвта им и т. н. Народът в своята простота вярвал на клеветниците и бил готов да изстреби християните.

Мразели християнството и образованите езичници, поради това, че повечето християнски проповедници били прости галилейски рибари. Страхували се от него и римските императори, защото смятали, че християните, като не признават отеческата вяра (езичесвото), с това подкопават държавния строй. Но най-много били намразени християните, когато римското правителство видяло, че те не признават императора за бог, не се покланят на изображенията му и не принасят жертви в негова чест.

Имало и такива езичници, които станали врагове на християнството, защото не одобрявали учението на Спасителя за братство между хората. Те делели човеците на господари и роби и надменно се отнасяли към бедните. Християнството проповядвало братство между хората и народите — затова езичниците не могли да го търпят.

Всичко това предизвикало ония страшни гонения на езичниците против Христовата църква, които продължавали 250 години — от времето на жестокия император Нерон до Константин велики, който прекратил гонитбата против християните и в 313 година обявил християнската религия за свободна. Сам императорът в края на живота си се покръстил.

Близо три века се проливала кръвта на невинни християни; хиляди вярващи в Христа били мъчени и избивани, но Божията правда възтържествувала: Христовото учение огряло с лъчите си целия свят и нанесло пълна победа над остарялото езичество.

13. ВСЕЛЕНСКИ СЪБОРИ И БОРБА С ЛЪЖЛИВИТЕ УЧЕНИЯ

Докато били живи апостолите, всички християни еднакво разбирали учението на Исуса Христа. Ако понякога се явявали разногласия, апостолите се намесвали и изяснявали Христовото учение, което те знаели направо от своя Учител — и така прекратявали споровете.

Но минало време, апостолите и всички, които били свидетели на Спасителната проповед, не били вече между живите, а 'християнството се разпространило по далечни страни, и мнозина започнали да го тълкуват не така, както го преподавал Неговият основател, Исус Христос. На някои места между християните се явили остри препирни, които извикали смутове в църквата и заплашвали нейното единство.

За да се тури край на всички спорове и за да се установи веднъж завинаги, кое е истинското Христово учение, ръководителите на църквата свикали вселенски събори, на които присъствали епископи от целия християнски свят (цялата вселена). Такива събори имало седем.

Първият вселенски събор бил свикан от императора Константин Велики в града Никея, през 325 година след Христа. На тоя събор било осъдено лъжливото учение на александрийския свещеник Арий, който учел, че Исус Христос не е Бог; че Той е получил живота си от Бога Отца.

Вторият вселенски събор бил свикан от император Теодосий Велики в Цариград, през 381 година, за да осъди лъжливото учение на цариградския епископ Македоний, който учел, че Св. Дух е получил живота от Бога Отца и затова стои по-долу от Отца и Сина и е тем подчинен.

Отците на църквата, които заседавали на тия два събора, осъдили лъжливите учения на Ария и Македония и изработили Символа на вярата, в който са изложени точно главните истини на православното учение за вярата.

Символът на вярата се състои от дванадесет члена и е задължителен за всички православни църкви през всички времена. Символ е гръцка дума и значи знак. Символът на православната вяра е знак на вярата, който показва, че лицето което изповядва тоя символ, е член на православната църква. Той се чете тъй:

1. Вярвам в един Бог Отец, Вседържител, Творец на небето и земята, на всичко видимо и невидимо.

2. (Вярвам) И в един Господ — Исус Христос, Сина Божий, Единородния, който е роден от Отца преди всички векове: Светлина от Светлина, Бог истинен от Бог истинен, роден, несътворен, единосъщен с Отца, и чрез Когото всичко е станало.

3. Който заради нас човеците, и заради нашето спасение слезе от небесата и се възплати от Духа Светаго и Дева Мария, и стана човек.

4. И бе разпнат за нас при Понтия Пилата, и страда, и бе погребан.

5. И възкръсна в третия ден, според Писанията.

6. И възлезе на небесата, и седна отдясно на Отца.

7. И пак ще дойде със слава да съди живи и мъртви, и царството Му не ще има край.

8. (Вярвам) И в Духа Светаго, Господа, Животворящия, Който от Отца изхожда, Комуто се покланяме и Го славим наравно с Отца и със Сина, Който е говорил чрез

пророците.

9. (Вярвам) В една света, вселенска и апостолска Църква.
10. Изповядвам едно кръщение за опрощаване на греховете.
11. Чакам възкресение на мъртвите.
12. И живот в бъдещия век. Амин.

14. РАЗЛИЧИЕ МЕЖДУ ПРАВОСЛАВИЕ, КАТОЛИЧЕСТВО И ПРОТЕСТАНТСТВО

Учението на Исуса Христа в неговата първоначална чистота е запазено само в Източната православна църква. Тя го е приела направо от апостолите и го е опазила неизменно през всички векове.

Православната църква учи, че глава на Църквата е Спасителят Исус Христос. Той едничък е учител, ръководител и началник на Църквата.

Православие и католичество. В XI век Църквата се разделила на източно-православна и западно-католическа. Католическата църква признала папата за върховен глава на църквата, а по-късно почнала да учи, че папата е непогрешим, когато тълкува християнските истини. Това католическо учение е неистинско, защото всеки човек, колкото и образно да е, може да греши. Грешили са и много папи и били осъждани за неправилно тълкуване на вярата.

Ние, православните, признаваме, че непогрешима е само Църквата в нейната зрялост, защото тя се ръководи от Светия Дух. Когато изникват спорове, разрешава ги вселенски събор, в който участвуват представители на всички църкви. Каквото реши съборът, това се приема от всички за непогрешимо, а не каквото каже отделно лице, макар да е то най-издигнатият и просветен духовник.

Православната църква учи, че Дух Светии изхожда от Бога Отца, Католическата църква, въпреки осмия член от Символа на вярата, учи, че Дух Светии изхожда не само от Отца, но и от Сина.

Православната църква признава, че за да се спаси човек, потребна е не само вяра, но и добри дела, потребно е чистосърдечно разкаяние и искрено служене на Бога. Без това човек не може да очисти греховете си и да се възроди за нов, праведен живот. Католическата църква учи, че грехове могат да се опростят и с пари (вносяне на такси - индулгенции, подаряване на имоти и т. н.).

Католическата църква е направила и други отстъпления от истинското Христово учение, а именно:

а) Създаде учение за чистилицето — място, различно от ада и рая, гдето душите на починалите се очистват от греховете, преди да влязат в царството на блажените.

б) Кръщението се извършва чрез поръсване, а не чрез потапяне във водата.

в) Светото причастие се извършва с пресен, а не с квасен хляб. При това миряните се причестяват само с тялото Христово, а причастие с хляб и вино се дава само на духовни лица.

г) В католическите църкви, освен икони, има и статуи, а при богослужението е въведена и инструментална музика.

Протестантство. През XVI в. против неверните разбираня на католическата църква и против пороците на папството въстанали мнозина католически духовници, начело с монаха Мартин Лютер. Той образувал ново общество — протестантско —

наречено тъй, защото се явило като протест (изказване на недоволство) срещу погрешките и недостатъците на католическата църква. Но като водели ожесточена борба против заблуденията на католическата църква, протестантите изпаднали в друга крайност и направили големи отстъпления от Христовото учение, запазено в Източната православна църква. Ето някои от техните заблудения:

а) Признават само Свещеното писание и отричат Свещеното предание.

б) Не признават решенията на вселенските събори и учат, че всеки християнин може сам да тълкува Свещеното писание по свое разбиране. Поради това протестантството е разделено на многобройни секти и е загубило своето духовно единство. Само в Америка има стотици различни протестантски секти.

в) Смятат, че за спасението на човека не са потребни добри дела, а само вяра в Бога, макар Свещеното писание изрично да казва: „Вяра без добри дела е мъртва”, (т. е. не може да спаси човека).

г) Отричат църковната йерархия и учат, че всички християни имат еднакви права.

д) Не почитат светците, нито им се молят. Не почитат иконите и всички обреди на църквата; отричат постите и т. н.

Православната църква. Христовото учение е опазено най-добре в Източно-православната църква, каквато е и българската църква. Тя държи вярата такава, каквато е била през времето на апостолите, първите членове на Христовата църква. Изпърво учението за вярата, Божия закон, тайнствата и свещените обреди се предавали устно, от род на род, от прадеди на потомци. Тоя начин за разпространение на божествените истини между вярващите люде се нарича Свещено предание.

В Символа на вярата (член) е казано: „Вярвам в една света, вселенска и апостолска Църква”. Тая църква е Източно-православната. Тя е света, защото е свет нейният основател — Иисус Христос; тя е вселенска, защото обединява всички вярващи, гдето и да се намират, и защото за най-висока власт признава вселенските събори; нарича се апостолска, защото е разпространена по света от светите апостоли и пази тяхното учение.

Всички вярващи са длъжни да се придържат строго в учението на православната църква и да избягват всяко друго учение, което не е съгласно с нейното.

15. УЧЕНИЕТО НА ИИСУС А ХРИСТА ЗА БЛАЖЕНСТВАТА (Матей 5:1—16)

Молитвата е една необходимост за човешката душа. Но само тя не е достатъчна; към нея трябва да прибавим и нашата дейност. Трябва постоянно да работим върху себе си, да се упражняваме в добродетели, за да наследим блажен живот. Сам Спасителят ни е научил, как да живеем, за да станем блажени.

Веднъж, като забелязал, че много люде с жадност искат да слушат учението Му, Иисус се изкачил на една планина. Учениците се приближили до Него, и Той под открито небе произнесъл Своята най-хубава проповед, която наричаме Проповед на планината.

Макар да се предавали устно, божествените истини се запазили цели и непокътнати тъй, както били предадени от Бога и Неговите избраници. Свещеното предание е останало и днес неизменно, защото негов пазител е църквата. Когато се

появило Свещеното писание, Преданието не изгубило предишната си важност, а запазило еднакво значение с него.

В началото на тая проповед Спасителят разкрива, какви добродетели трябва да има всеки човек, за да наследи царството небесно. Тия най-важни добродетели са девет и се наричат блаженства, защото водят към блажен (чист) живот. Те са:

1. блажени бедните духом, защото тяхно е царството небесно.
2. Блажени плачещите, защото те ще се утешат.
3. Блажени кротките, защото те ще наследят земята.
4. Блажени гладните и жадните за правда, защото те ще се наситят.
5. Блажени милостивите, защото те ще бъдат помилувани.
6. Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога.
7. Блажени миротворците, защото те ще се нарекат синове Божии.
8. Блажени изгонените заради правда, защото тяхно е царството небесно.
9. Блажени сте вие, когато ви похулят и изгонят, и кажат против вас лъжовно каква и да е лоша дума заради Мене. Радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на небесата; тъй бяха гонени и пророците, които бяха преди вас.

15.1. РАЗЯСНЕНИЕ НА УЧЕНИЕТО ЗА БЛАЖЕНСТВАТА

1. блажени бедните духом, защото тяхно е царството небесно.

Да бъдеш беден по дух, значи да признаваш своите грешки и да бъдеш убеден, че духовните качества, които имаш не са достатъчни за един истински християнин. Бедните по дух са скромни, а скромността е една от най-големите ценности на човека. Великите люде били най-скромни. Те именно били бедни от дух, защото при всичката си светост, се признавали за грешни и знаели, че без Бога са нищо. Смирението, например на апостола Павла отивало дотам, че той не веднъж е казал: „Аз съм пръв от грешниците”. Бедният по дух не прилича на горделивия. Христос всякога осъждал гордостта и хвалел смирението. Той осъдил фарисея, а оправдал митаря. А митарят е образец на човек беден по дух.

За награда на духовно бедните Иисус Христос обещава царство небесно, т. е. прошка на греховете и душевен мир, а в бъдещия живот — вечно блаженство.

2. Блажени плачещите, защото те ще се утешат.

Човек, който съзнава своите недостатъци и скърби за сторените грешки, не само че не е пропаднал, но е готов да извърши понякога велики дела. Свещената история ни дава множество примери за хора, извършили големи грехове, но с чистосърдечно разкаяние очистили душата си и останали отпосле достойни за най-великата Божия милост. Апостол Петър се отрекъл три пъти от Христа, но веднага съзнал вината си и горчиво я оплакал. За това разкаяние той получил оправдание от Спасителя. Хубав пример за спасително покаяние ни дава Иисус в притчата за блудният син.

Съвременният живот ни дава също хиляди примери, от които се вижда, как добри инак хора, по различни причини, се подхлъзват и извършват понякога тежки престъпления, но, след като съзнаят стореният грях и се предпазват занапред, стават отлични граждани.

Спасителят ще даде утешение на всички, които искрено се разкайват, като им

обещава вечна радост, която ще премахне всяка сълза от очите им.

3. Блажени кротките, защото те ще наследят земята.

Християнската кроткост изисква да не дразним никого, да не се сърдим, да не бъдем злобни в обноските си към другите и да се пазим от гняв и ропот.

Но да бъдем кротки, не значи да скръстим ръце и покорно да посрещаме злото. Кроткият по сърце Иисус с камшик изгонил търговците от храма и с гневна реч укорил книжниците и фарисеите. Кроткостта е най-голямото геройство; тя е сила, с която можем не само да обезоръжим врага, но и да го възродим и направим наш приятел. Зверщината у човека по-лесно може да бъде победена с кроткост и братска любов, отколкото с гняв и злоба. Най-добрият пример за кроткост ни е дал Иисус Христос. Неговите врагове Го хулели. — Той не отговарял; мъчили Го и разпнали на кръст, а Той се молел за враговете Си.

Кротките християни с тихата си проповед, завладели (наследили) целия свят.

Само хора, които имат кротки и незлобиви сърца, ще наследят онова „ново небе“ и „нова земя“ за които ни говори Свещеното писание. Но те имат награда и тук, на земята, защото живеят по-спокойно от ония, които се гневиха.

4. Блажени гладните и жадните за правда, защото те ще се наситят.

Под правда се разбира всяка добродетел, необходима на човека, както са му необходими храната и пиетието. Но най-главно тук се разбира вечната правда, вечната истина. Нея ние трябва да търсим тъй, както гладният търси храна и не забравя своя глад, докато не се насити. Истинският християнин се измъчва от неправдите на света. Той не може да търпи, когато вижда, че богатите се пресищат и обличат в злато и коприна, а бедните гинат от глад и студ; че едни работят от сутрин до вечер, а други прекарват в леност и ядат от плода на чуждия труд. Християнинът иска всички люде да бъдат братя, и се бори против потисниците.

Истинска правда Божия още няма и у най-просветените народи. И затова виждаме, че един народ притиска друг, за да го ограби; друг се въоръжава, за да пролива братска кръв; по-силният граби по-слабия. Насилието и омразата между хората и народите не са изчезнали.

А всичко това става, защото няма правда Божия на земята, защото хората не живеят според учението на Христа.

Ние често се възмуцаваме, че няма правда на тоя свят. Но и много малко се трудим за да я придобием. Милиони хора от сутрин до вечер работят за да си изкарат прехраната: едни превиват гръб над ралото, други се измъчват във фабриките, трети хвърлят мрежа в морето, четвърти блъскат с чук нажеженото желязо, други разсипват здравето си в умствена работа. Но малцина си дават труд да потърсят Божията правда. Блажени са ония, които постоянно работят, за да настъпи правда и ред на земята. Когато видят това постигнато, те чувстват неизказана радост, както гладният чувства голямо задоволство, когато утоли своя глад.

5. Блажени са милостивите, защото те ще бъдат помилвани.

Милостиви са ония хора, които се отнасят братски към нещастията и нуждите на своите близки и се мъчат да им помогнат, с каквото могат — било материално, било с добри съвети. Пример за това Иисус ни е дал в притчата за милостивия самарянин. Целият живот на Спасителя блести с дела на милосърдие — болни изцерявал, наскърбени успокоявал, мъртви възкресявал и т. н. И една от Неговите най-главни заповеди е: „Бъдете милосърдни, както е милосърден небесният Отец!“

Да нахраним гладния, да напоим жадния, да облечем голия, да посетим и

утешим болния и затворника, да подслоним бездомният, да нахраним сираче, да помогнем на една вдовица — това са все дела на милосърдието. Милост към близкият ние проявяваме и тогава, когато се мъчим да го отклоним от лош път, когато просветим с истината заблудения, когато утешим наскърбения и т. н. Спасителят обещава, че милостивите ще бъдат помилвани от Праведния Съдия на страшния Божий съд, както и те са помилвали другите на земята.

6. Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога.

Чисти по сърце са ония, на които делата и мислите са чисти и правдиви. Както огледалото отразява вярно образа, само когато е чисто, така и човешкото сърце може да вижда Бога и да следва учението Му, само когато е чисто и непохабено от пороци.

Спасителят оприличава човешкото сърце на око: както здравото око вижда светлината и различава ясно цветовете, така и чистото сърце може да вижда Бога. А да видиш Бога е най-голяма степен на блаженство, каквото човек може да изпита.

7. Блажени миротворците, защото те ще се нарекат синове Божи.

Миротворци се наричат ония хора, които не само че помежду си живеят братски, но, ако забележат, че други се карат, употребяват всички усилия да ги помирят. Такива хора не могат да търпят раздори, буйства и бой, а гледат навсякъде да помиряват скараните.

Враждата между хората е най-главна причина за нещастията на земята, тя е родила най-големите злини. И затова първата вест, която се чула след раждането на Спасителя, била: „Мир на земята, благоволение (сговор) между хората“. И първите думи, с които Исус поздравил учениците след възкресението Си, били: „Мир вам!“ Блажени са всички, които се трудят да премахнат враждата и да научат хората да живеят в мир и братство.

На миротворците Спасителят обещава, че ще се нарекат синове Божи, защото подражават на великия Миротворец — Божия Син, Който дойде на земята да помири сгрешилите хора с Бога.

8. Блажени са изгонените заради правдата, защото тяхно е царството небесно.

С тия думи Исус Христос ни учи да понасяме с мъжество и търпение нещастията, в които често изпадаме, когато не искаме да се отречем от истината, за която ни гонят.

Историята ни говори, че много хора, които открито са проповядвали правда, почти винаги са били гонени. Най-добър пример за това са Исус Христос, апостолите и други велики мъченици. Те били гонени и преследвани от евреи и езичници, но това не ги спирало да проповядват Божията правда на земята. Те предпочитали да изгубят живота си, отколкото да се откажат от убежденията си.

Ние и сега можем да бъдем преследвани, когато казваме истината, когато се борим за тържеството на правдата. Но ние мъжествено трябва да понасяме гоненията, като знаем, че правдата винаги ще възтържествува.

На гонените за правда Бог обещава царство небесно: туй, което са изгубили на земята, ще получат многократно на небето.

9. Блажени сте вие, когато ви похулят и изгонят, и кажат против вас лъжовно каква и да е лоша дума заради Мене. Радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на небесата; тъй бяха гонени и пророците, които бяха преди вас.

Смисълът на тези думи е такъв: ние трябва винаги да бъдем готови да приемем с радост всеки укор, гонение, клевети, дори и смърт заради Христовото име, заради истината и правото дело.

Най-много гонени и хулени за Христа са светите апостоли и мъченици за вярата. Те отивали на нечувани страдания и смърт с радост и песни, защото имали надежда, че на небето им е приготвена голяма награда.

На борците за правда Спасителят обещава голяма награда на небето. Те ще получат такова място, каквото имат и мъчениците за Христовата вяра.

16. НОВИЯТ ЗАКОН (Матей 5:17—18; 21:48)

Фарисеите постоянно обвинявали Исуса, че нарушава Божия закон, не пази съботния ден, не зачита преданията на старите и т. н. Исус знаел, какво говорят за Него и, за да отбие тия клевети, след като изложил учението Си за блаженствата, продължил Проповедта на планината и казал:

— Не мислете, че дойдох да наруша писаното в закона или от пророците; не дойдох да наруша, а да изпълня.

След това Спасителят изложил Своя нов закон, чрез който старият закон се допълва и одухотворява с нови и велики истини, които светът дотогава не познавал. Ето най-важните повели на новия закон:

Братска любов. Най-напред Исус изложил учението за братската любов. „Вие знаете — казал Той — че в стария закон бе казано: „Не убивай, защото, който убие виновен е пред съда!“ Аз пък ви казвам, че пред съда е виновен и оня, който без причина се гневи на брата си. Бъдете милостиви към ближните си и им прощавайте за злото, което са ви направили, и небесният Баща ще прости вашите прегрешения. Ако отидеш да принесеш дар на жертвеника и си спомниш, че си сърдит за нещо на брата си, върни се, та се помири с него, па тогава принеси дара си”.

Честност. По-нататък, Исус учел за честността, с която трябва да се отличават християните, за да може всеки да им се доверява. „Слушали сте — казал Той — че е казано в стария закон: „Клетва не пристъпвай, а изпълнявай пред Господа клетвите си!“ Аз пък ви казвам: съвсем не се кълнете, а бъдете толкова честни, че само като кажете да или не, това да е достатъчно, за да ви вярват. Ако ли това не стига, та трябва да се кълнете, то е защото у вас има нещо от лукавия”.

Християнинът ще изпълни тая Божия заповед, като не се кълне, а казва само да или не. Но това не ще рече, че не бива да се кълнем и пред съда, когато сме повикани да докажем истината и с показанията си да установим, кое е право и кое е лъжа.

Взаимно прощаване. „На вашите деди — продължил Исус — бе казано още: „Око за око, зъб за зъб“. Аз пък ви казвам: Не отвръщайте на злото със зло; ако ти вземе някой горната дреха, дай му и ризата си! Не се вглеждайте много в чуждите грехове, защото вашите може да са и по-големи! Не осъждайте другите, за да не осъждат и вас! Прощавайте си един на друг!”

Обич към враговете. Най-високото съвършенство в новия, Христовия закон е обич към враговете. „Слушали сте — казал Исус, че бе заповядано да обичаш ближния си и да мразиш врага си! Аз пък ви казвам: обичайте враговете си, благославяйте ония, които ви проклинат; правете добро на ония, които ви мразят, молете се за ония, които ви гонят! Ако правите това, ще бъдете синове на небесния

Баща! Който заповядва на слънцето да грее над добри и лоши и праща дъжд на праведни и грешни».

Най-сетне Иисус посочил, где трябва да търсим най-високия образец на съвършенство: „Бъдете съвършени — казал Той — както е съвършен небесният ваш Баща!”

В новия закон Иисус показал ред добродетели, с които трябва да се отличават неговите последователи.

Скромност. Първата от тези добродетели е скромността. Мнозинството евреи давали милостиня не от добро сърце и от състрадание към бедните, а само за да се покажат пред човеците. Затова Иисус казал:

— Не правете добри дела само за показ пред хората. Не разправяйте наляво и надясно, че сте помогнали на някой беден, както правят лицемерите, за да ги хвалят хората. Когато даваш милостиня, лявата ти ръка да не знае, какво прави дясната.

Тайна молитва. Фарисеите се молели лицемерно, не от сърце. Те излизали нарочно по площадите и кръстопътищата да правят молитвата си, та, като ги гледа народът, да казва: „Вижте, колко са набожни!” Такава молитва не е угодна на Бога. Затова Иисус казал:

— Когато се молиш, влез в скришната си стая затвори вратата и се помоли на твоя Отец тайно, и Той, Който вижда всичко, ще ти въздаде явно. И когато се молите, не говорете излишно като езичниците, защото небесният Баща знае нуждите ви, преди вие да Му се молите.

Спасителят дал на учениците Си и образец за молитва: това е молитвата Отче наш. Като дадена от Господа, ние я наричаме Господня молитва.

Ние се молим на Бога не само насаме, но и в църквата, и в училището, и на други места, гдето се събират християните на обществена молитва. С това изпълняваме думите на Спасителя, Който е казал: „Гдето са събрани двама или трима в Мое име, там съм и Аз”.

Искреност. Християнинът трябва да се отличава и с искреност: не едно да говори, а друго да върши. Когато се молим на Бога, най-първо просим прошка за греховете си. Но ако искаме да бъдем искрени, трябва и ние да прощаваме на онези, които са ни прегрешили. Затова Иисус казва: „Когато се молите, прощавайте ако имате нещо против някого, та и небесният ви Отец да прости вам греховете. Ако ли не простите на другите съгрешенията им, и Отец не ще прости вашите”.

— Когато постите, не се правете намръщени и печални, както правят лицемерите, само за да ги видят хората, че постят и да ги хвалят, че са набожни. Вие когато постите, покайте се искрено в душата си, покайте се искрено в душата си, без да правите това за показ пред хората. Оставете на Бога да оцени вашите постъпки и да ви заплати според делата.

Щедрост. Християнинът не трябва да трупа земни богатства и да ги държи да се развалят без полза. С тях той трябва да прави добрини, за да придобие царство небесно. „Не събирайте — казал Иисус — богатства на земята, гдето ги яде молец и ръжда, и гдето крадци подкопават и крадат! Но събирайте си богатства на небесата, гдето молци не скосяват, ръжда не разяжда, и гдето крадци не подкопават и не крадат!”

Преданост на Бога. Бог се грижи за Своите чеда, както се грижи един добър баща за децата си. Като знаем това, не трябва да се грижим прекомерно за натрупване на земни блага. „Не се грижете — казал Иисус — какво ще ядете и какво ще пиете, или с какво ще се облечете, защото душата ви струва повече от храната, и тялото —

от облеклото. Погледнете полските цветя те нито сеят, нито жънат, а се обличат така, като и цар Соломон не се е обличал. Небесните птици също не жънат, нито в житници събират, но вашият небесен Баща ги храни. Не стоите ли вие по-горе от тях? Ако Бог се грижи за една трева, която днес пониква, а утре изсъхва и се хвърля в огъня, колко повече ще се грижи за вас! Търсете първо царството на Бога и Неговата правда, и всичко друго, от което се нуждаете, ще ви се даде”.

Снизхождение към другите. Всички сме грешни, всички имаме недостатъци, затова трябва да бъдем снизходителни и отстъпчиви към грешките и слабостите на другите. „Не съдете другите — казал Иисус — за да не бъдете съдени, защото както вие съдите, така ще съдят и вас; и с каквато мярка мерите с такава ще мерят и вам. Помислете, че вие може не само да не сте по-добри от другите, които съдите, а дори много по-лоши. Не е добре да виждаш в околото на брата си сламката, а да не виждаш гредата в своето око. Извади първом гредата от своето око, па тогава вади сламката от околото на брата си”.

Добри дела. Вярата в Бога трябва да бъде подкрепена с добри дела, иначе тя е мъртва. „Всичко — казва Иисус — каквото искат да правят вам людето, правете го и вие тем. Така се изпълнява законът и заповедите на пророците”. От тая длъжност произтича за християните и другата: да изпълняват волята на небесния Баща. Това Иисус показал в следните думи:

— Не всеки, който Ми казва: „Господи, Господи!” ще влезе в царството небесно, а онзи който изпълнява волята на Моя небесен Баща.

Проповедта си на планината Иисус завършил така:

— Помнете, прочее, думите Ми и ги изпълнявайте! Всеки, който изпълнява това, що Аз казвам, прилича на оня умен човек, който гради къща на здрава, каменна основа. Завалят дъждове, придойдат реки, духнат ветрове, яви се буря — нищо не може да подкопае и събори къщата, защото е построена на камък. Който пък слуша Моите думи, но не ги изпълнява прилича на оня безумец, който гради къща на пясък. Излеят се дъждове, придойдат реки, духнат ветрове, появят се бури — и къщата се събаря.

Народът слушал с наслада тая хубава проповед на Христа и се чудел на учението Му, което нямало прилика с учението на книжниците.

17. ПРИТЧА ЗА МИЛОСТИВИЯ САМАРЯНИН

(Лука 10:25—37)

Веднъж дошъл при Иисуса един законник (учен евреин) и Го попитал: „Учителю, какво да правя, за да получа вечен живот?” Иисус отговорил: „Що е писано в закона?” Законникът казал: „Обичай Бога от всичкото си сърце, и от всичката си душа, и с всичката си сила, и с всичкия си разум; обичай ближния си като себе си”.

— Право каза — отговорил Иисус — постъпвай така и ще получиш вечен живот!

— Но кой е мой ближен? — запитал законникът. Вместо да му отговори направо, Иисус разказал тая притча:

— Един евреин слизал от Иерусалим за Иерихон. По пътя бил нападнат от разбойници, които го съблекли, обрали му парите, изпонаранили го и си заминали, като го оставили полумъртъв. Когато нещастникът пъшкарал от болки, минал край него

един свещеник. Той видял ранения, но го отминал, без да му помогне. Минал след малко един левит (църковен служител). И той се спрял на същото място, приближил се, погледнал и отминал.

Раненият изгубил всяка надежда за помощ. Но ето че се задал отдалече един самарянин. Макар да бил от друга вяра и друга народност, той имал милостиво сърце. Като видял проснат човек на земята, той се приближил до него, измил му раните, превързал ги с чисто платно, след това го качил на мулето си и го отвел в близката странноприемница. И понеже не можел да остане за по-дълго време там, дал на стопанина пари и му казал: „Погрижи се за тоя нещастник, и ако похарчиш повече, на връщане ще ти доплатя!”

— Кой от тия трима е ближен на изпадналия в ръцете на разбойниците? — попитал Иисус.

За законника било ясно, кой е, но не споменал името самарянин, защото не искал да признае, че самарянин може да бъде ближен на евреин, та отговорил:

— Оня, който се смилил и му помогнал.

— Иди и ти прави така! — завършил Иисус. Наш ближен е всеки човек, без разлика на вяра и народност. Всички хора са наши братя, защото всички са деца на небесния Баща.

Притчата за милостивия самарянин е подтикнала хората към редица човеколюбиви дела. Дружество „Червен кръст”, в което членуват и хиляди ученици, е основано в духа на тая притча. По примера на милостивия самарянин много добри жени са станали самарянки и милосърдни сестри, за да помагат на болни и ранени войници, да облекчават страданията им. Образувани са дружества, които дават закрила и помощ на чужди ранени и пленени войници и т. н.

18. ПРИТЧА ЗА СТОПАНИНА ЛОЗАР

(Матей 20:1—16)

Веднъж Иисус казал следната притча:

— Един стопанин излязъл сутрин рано да наеме работници за лозето си. Условил се с тях по един динар на ден и ги изпратил да работят.

Излязъл след това около девет часа през деня и видял други, че стоят на пазаря празни. И на тях казал: „Идете работете на лозето ми, и колкото ви се пада, ще ви заплатя!” И те отишли.

Излязъл пак около дванадесет часа, сетне около три часа, и все наемал нови работници. „Защо стоите цял ден празни?” — попитал ги той. „Защото никой не ни наема” — отговорили безработните. „Идете — казал им стопанинът на моето лозе, и каквото е право, ще получите!”

Надвечер господарят на лозето казал на пристойника си да плати на всички работници по един динар: и на първите и на последните. Но ония работници, които работели от сутринта, като предполагали че ще получат повече, почнали да роптаят против стопанина. „Това е несправедливо — казали те — ние работихме цял ден, изгоряхме на слънцето, а ти ни плащаш толкова, колкото и на ония, които работиха само няколко часа”.

Господарят се обърнал към едного от тях и спокойно му казал: „Приятелю, аз не те увреждам; нали за един динар се услови с мене? Вземи своето и си иди, а на тоя последния искам да дам, каквото и на тебе. Нима аз нямам право да се разпореждам

със своите пари, както искам? Или окото ти е завистливо, загдето съм добър?”

— И тъй — добавил Исус — в царството небесно последните ще бъдат първи, а първите — последни.

Смисълът на тая притча е такъв: стопанинът на лозето е Бог, работниците са ония, които са повярвали в Спасителя — едни по-рано други по-късно. Бог ще възнагради всички, макар едни да са се трудили за Него повече, а други по-малко. Не е важно, колко време сме се трудили за Бога, а с какво усърдие сме изпълнявали Неговите заповеди. Разбойникът на кръста само една минута преди смъртта си повярвал в Исуса Христа, и това стигало, за да му бъде обещан небесен рай.

19. ЗА МОЛИТВАТА

Молитвата е духовен разговор на човека с Бога. С нея се обръщаме към Бога и Го прославяме за Неговите божествени съвършенства. Благодарим Му за добрините, които ни дава, молим Го да ни помага при нужда. В молитвата човек излива пред Бога мъката на душата си и получава подкрепа в негодите на живота. Молитвата е тъй необходима за душата както са необходими въздухът и храната за тялото.

Но за да бъде молитвата истинска, ние трябва да се молим с дълбока вяра в Бога, да съзнаваме своите грехове и искрено да се заречем, че няма да ги повтаряме. Когато се молим, не трябва да бъдем разсеяни, да не мислим за всекидневните си дребни грижи, а да мислим само за Бога и живо да си представяме Неговото величие. Молитвата трябва да бъде съгласна с Божията света воля; не бива да се молим Богу да ни помага да вършим греховни работи. През време на молитва трябва да изгоним от сърцето си всички зли и нечисти помисли. Молитвата трябва да бъде кратка, но съдържателна и сърдечна.

Спасителят често се молел и ни е дал точни наставления, как да правим молитвата си. Той ни е оставил и най-хубавата молитва, която е образец на всички друга. Тя е Господнята молитва Отче наш, която се чете така:

— Отче наш, Който си на небесата! Да се свети Твоето име; да дойде Твоето царство; да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята; насъщния ни хляб дай ни днес; и прости нам дълговете ни, както и ние прощаваме на длъжниците си; и не ни въведи нас в изкушение, но избави ни от лукавия. Защото Твое е царството, и силата, и славата во веки. Амин!

20. ГОСПОДНЯ МОЛИТВА

Господнята молитва се състои от обръщение към Бога, седем молби и славословие.

Обръщение. Отче наш, Който си на небесата.

Ние наричаме Бога наш Отец и с това изказваме нашата синовна любов към Него. Ние всички сме деца на небесния Баща, и това ни дава право да се обръщаме към Него и да Му изказваме нашите нужди.

Казваме Отче наш (а не Отче мой), макар да се моли един, защото сме братя, съставяме едно тяло, и всеки трябва да се моли за всички.

Думите: Който си на небесата ни напомнят, че когато почваме молитвата си, трябва да забравим всичко земно и греховно и да насочим ума и сърцето си към

небесното, вечното, божественото.

Първа молба. Да се свети Твоето име.

Божие име само по себе си е свето, но то може да се свети и у нас, когато прославяме Бога с думи и дела и когато произнасяме името Му с висока почит, както изисква Неговата светост.

Божие име може да се свети и тогава, когато другите човеци, като гледат нашия добър живот, почнат да славят и те Бога и заживеят благочестив живот.

Втора молба. Да дойде Твоето царство.

Тук ние се молим на Бога да настъпи на земята царството Божие, в което няма да има лъжи и неправди, а ще има любов, братство и равенство между хората и народите. Молим Го още да се разпространи Христовото учение и между ония човеци, които досега не са имали възможност да познаят истинския Бог и не са вкусили от благата на християнството.

Трета молба. Да бъде Твоята воля както на небето, тъй и на земята.

С тая молба ние молим Бога, щото всичко, което правим, да стане не както ние желаем, а както Нему е угодно; всичко, което се случва с нас, да става не по наша, а по Негова воля. Ние сме грешни, а Бог, като непогрешим и всезнаещ, ще ни даде онова, което е потребно и уместно.

Ние напълно трябва да се подчиняваме на волята Божия и да я изпълняваме на земята, както я изпълняват ангелите на небето. Ако волята Божия се изпълнява и на земята тъй, както на небето, то на тоя свят няма да има ни омраза, ни клевети, ни злодейства. Няма да има войни и крамоли, нито международни вражди, а човеците ще живеят като братя.

Четвърта молба. Насъщния ни хляб дай ни днес.

С тая молба ние изпросваме от Бога да ни даде необходимия хляб и всичко, което е потребно за живота. Ние молим Бога да ни даде тоя хляб днес. Има човеци които се грижат за бъдещето си повече, отколкото трябва, през целия си живот те трупат богатства с простени и непросвени средства, живеят в разкош, когато други гладуват. За да ни предпази от прекалени грижи, Исус Христос ни заповядва да измолиме насъщния хляб само за днешния ден, като възложим грижите си за бъдещето повече на Бога.

Пета молба. И прости нам дълговете, както и ние прощаваме на длъжниците си.

Ако човек не изпълни Божията воля: ако не нахрани гладния, не напои жадния, не облече голия, не обуе босия, не посети затворника, не даде подслон на странника и т. н. — той грешни и остава длъжник пред Бога; той е натрупал дългове (грехове) пред Божията правда.

За да ни прости Бог дълговете (греховете), трябва и ние да простим на нашите длъжници, т. е. на тия, които ни са оскърбили. Ако ние бъдем жестоки към тях, не можем да искаме прошка от Бога за своите грехове. Чудно хубаво е разкрил Исус Христос тая истина в притчата за милостивия цар и безжалостния длъжник.

Шеста молба. И не въведи нас в изкушение.

Тук ние молим Бога да ни предпази от изкушения (изпитания) които могат да ни вкарат в греха; да ни помага да надвиваме лошите си мисли да избягваме лошите съвети и подучвания от зли хора, за да не извършим грях.

Молитвата и постът са най-добрите средства, за да се предпазим от изкушения.

Седма молба. Но избави ни от лукавия.

Лукав е дяволът. Той е враг на Бога и на човека. Той всякога ни следи и подтиква да мислим и да вършим греховни работи. Борбата с него е трудна, защото е

невидим и хитър. Затова ние се молим на всевишния Бог да ни избави от него.

Славословие. Защото Твое е царството, и силата, и славата во веки. Амин.

На края на Господнята молитва ние прославяме Бога за Неговите безкрайни велики дела. Ако ние хвалим добрите качества на нашите близки, колко повече сме длъжни да прославяме нашия Творец, Комуто принадлежи и земното и небесното царство, и силата, и славата през всички векове.

С думата амин изказваме нашата вяра във всичко, за което се молим, ще бъде чуто от Бога и изпълнено. Амин е еврейска дума и значи: да бъде, тъй, истина е.

21. УЧЕНИЕТО ЗА ЛЮБОВТА

Един учен евреин попитал Исуса, коя е най-голямата заповед. Спасителят му отговорил: „Обичай Бога от всичкото си сърце, с всичката си душа и с всичкия си ум. Тази е първата и най-голяма заповед. А втората, също така голяма заповед е: „Обичай ближния си като себе си. Тия две заповеди са най-големите, и на тях се държи целият закон”.

В прощалната беседа с учениците Си Исус казал: „Тази е Моята заповед: да се обичате един друг. По това ще познаят, че сте Мои ученици, ако имате любов помежду си”.

Вярата е необходима за нашето спасение, но ако не е придружена с добри дела, тя е мъртва. А истински добри дела може да върши само оня, който обича Бога и ближния си, който ги върши от сърце и душа, а не за показ. Фарисеите давали милостиня, пуцали пари в храмовия ковчег, но правели това не от любов към ближния си, не от сърце, а само да ги видят човеците, че са набожни.

Христос показва любовта Си с дела, защото е изпълнен с най-съвършена и пълна любов към човеците. От силна любов към нас. Той слезе на земята, страда и умря драговолно на кръста. Спасителят не пожали и живота Си за нашето спасение. Неговите прощални думи с учениците бяха: „Няма по-голяма любов от тая, да положи човек душата си за ближния си”.

Ако всички имахме в сърцето си тая Христова любов, в света нямаше да има омрази, разпри, побоища и убийства; хората щяха да живеят братски; светла радост щеше да грее над целия свят, и в човешкото сърце щеше да се прояви царството Божие.

Учението за любовта е изложено подробно в 10-те Божии заповеди.

21.1. УЧЕНИЕТО ЗА ЛЮБОВТА И БОЖИИТЕ ЗАПОВЕДИ

Когато съвестта у човека е чиста, той лесно различава добрите дела от лошите. Щом извършим някоя постъпка, съвестта е първият съдия, който одобрява или не стореното. От нейния справедлив съд никой не може да се укрие.

Но от постоянни грехове съвестта се помрачава, и човек не винаги правилно различава доброто от злото. Затова се е появила нужда от писан Божий закон. Той не е нищо друго, освен заповедите на съвестта, изложени писмено. Тоя писан закон сам Бог предал на Мойсея на планината Синай в 10 заповеди, разделени на две каменни

плочи. Първите четири заповеди излагат длъжностите на човека към Бога, а другите шест — длъжностите на човека към неговите ближни.

Ето 10-те Божии заповеди:

1. Аз съм Господ Бог твой; да нямаш други богове, освен Мене.

2. Не си прави кумир (идол) и никакво изображение на онова, що е горе на небето, и що е долу на земята, и що е във водата под земята; не им се кланяй и не им служи.

3. Не изговаряй напразно името на Господа твоя Бог.

4. Помни съботния ден, за да го пазиш свет. Шест дни работи и върши в тях всичките си работи, а седмия ден е събота (почивка) на Господа твоя Бог, и недей върши в него никаква работа.

5. Почитай баща си и майка си, за да ти бъде добре и за да живееш дълги години на земята.

6. Не убивай.

7. Не прелюбодействай.

8. Не кради.

9. Не лъжесвидетелствай.

10. Не пожелавай дома на ближния си; не пожелавай жената на ближния си, нито нивата му, нито слугата му, нито слугинята му, нито вола му, нито осела му, нито никакъв негов добитък — нищо, което е на ближния ти.

С първата заповед Бог ни открива, че Той е единичният истинен Бог и ни заповядва само Него да признаваме за Бог; да Го прославяме с думи и дела и да Му благодарим за всички добрини.

Втората заповед ни забранява да си създаваме кумири (идоли) и да им се кланяме.

Третата заповед ни учи, че името Божие е свето и не бива да се произнася без нужда, в празни разговори.

Четвъртата заповед ни предписва да вършим частните си работи в шест дни, а седмия ден от седмицата да посветим на Бога, на добри дела: да ходим в църква, да посещаваме болни и затворени, да помагаме на бедни и нещастни, да четем полезни книги и т. н. Ние, християните, празнуваме седмия ден на седмицата — неделя, защото в тоя ден е възкръснал от мъртвите нашия Спасител Иисус Христос.

Петата заповед ни налага да имаме особено почитание към родителите си, да изпълняваме техните съвети и да се грижим за тях, кога изпаднат в нещастие и кога остаряят.

Шестата заповед забранява убийството, по какъвто начин и да бъде извършено.

Седмата заповед осъжда нечестната и незаконна любов. Тя забранява на мъжа и на жената да нарушават взаимната си верност и любов, а на неженените заповядва да пазят чистота и целомъдрие, дори и в помисли. Освен това тая заповед осъжда безсрамните песни, неприлични игри и зрелища, непрепоръчителни книги и др., които могат да ни вкарат в грях.

Осмата заповед ни забранява да отнемаме, по какъвто и да било начин, чужди неща. Тя изисква от нас да живеем с честен труд, да плащаме дълговете си, да не разпиляваме имота си и, ако можем да услужим някому с пари, да не го претоварваме с големи лихви, които могат да го разорят.

Деветата заповед ни забранява да лъжесвидетелстваме против когото и да било, да клеветим или да говорим каквато и да било лъжа.

Десетата заповед забранява да пожелаем дори в ума си чуждото нещо. Тя ни

напомня също да не задържаме

в душата си лоши мисли Я желания, защото от тях се раждат лоши дела. Нашето сърце трябва да бъде изпълнено с братска любов към всички, каквато бе любовта на Спасителя към човечеството.

22. УЧЕНИЕТО НА ИИСУСА ХРИСТА ЗА БОЖИЕТО ЦАРСТВО

(Лука 17:20—21)

Иисус много пъти говорил, че е дошъл да основе царство Божие на земята и приканвал хората да влязат в това царство. Преди Него Йоан Предтеча проповядвал на народа и казал: „Покайте се, защото приближи царството Божие!” Народът слушал, но не можел да разбере, какво е това царство и кога то ще дойде. Мнозина си мислели, че Иисус скоро ще се провъзгласи за цар, ще освободи евреите от римското робство и ще подчини всички народи под своя власт.

Един ден фарисеите попитали Спасителя, кога ще дойде царството Божие. Той им отговорил: „Царството Божие няма да дойде забелязано. То не прилича на земните царства. За него не може да се каже: Ето го тук, или ето го там. Царството Божие не се вижда; то е вътре във вас”. Който се е възродил за нов, праведен живот, изпълнява Божия закон и служи на правдата и истината, неговата съвест е спокойна той се чувствува щастлив — за такъв човек царството Божие е дошло. Жители на това царство са ония люде, на които душата е възродена и които имат пълна и искрена любов към Бога и към ближните. В това царство няма лъжа, измама и насилие. То е уредено съгласно с божествената правда. Царството Божие е праведният и съвършен живот на земята. То настъпва, когато доброто победи злото и човешкото сърце. Негов цар е Бог, а законът му — волята Божия.

Пред фарисеите и книжниците Иисус разкривал тия велики мисли в продължителни беседи. Пред по-простия народ Той изобразил царството Божие в следните притчи:

а) ЗА ЛОЗАРИТЕ УБИЙЦИ (Матей 21:33—46; Марко 12:1—12; Лука 20:9—19)

— Един човек — казал Иисус — насадил лозе оградил го с плет, изкопал в него лин (жлеб), съградил кула, предал го на лозарите и си отишъл. Когато наближил гроздобер, той изпратил слугите си да приберат гроздето. Но лозарите уловили слугите и едного набили, другото убили, а трети с камъни пребили. Стопанинът изпратил други слуги, по-много от първите, но лозарите и с тях сторили същото. Най-после стопанинът си казал: „Ще изпратя обичния си син, дано от него се засрамят!” Но лозарите, като видели сина, казали помежду си: „Този е наследникът, хайде да го убием и да присвоим наследството му!” Извели го вън от лозето и го убили. Какво прочее, ще направи господарят на лозето? — Всички отговорили: „Злодейците ще погуби, а лозето ще даде на други лозари, които ще му дават овреме плодовете”.

— Царството Божие — казал Иисус на враговете Си — ще се отнеме от вас и ще се даде на народ, който принася плодове.

Лозето в тая притча е еврейският народ. Лозарите са книжниците и фарисеите, които в старо време убивали изпращаните от Бога пророци, а сега се готвели да убият и Божия Син, за да запазят властта над народа за себе си. Иисус им предсказва, че за своите злодеяния тежко ще си изпатят.

Враговете на Христа разбрали, че Той казал тая притча за тях, късали се от яд, но

не смеели да Го уловят, защото се бояли от народа, който Го имал за пророк.

б) ЗА ПОКАНЕНИТЕ НА СВАТБА (Матей 22:1—14)

Иисус продължавал да говори с притчи и казал:

— Един цар правил сватба на сина си и пратил да повикат поканените, но те не искали да дойдат. Царят изпратил други слуги, които казали на поканените: „Обедът е готов; господарят закла най-угоените телци, нареди богата трапеза, дойдете на сватбата!” Но те не почели поканата: някои отишли на нива, други по търговия, трети пък хванали някои от слугите, били ги, оскърбявали ги и дори убили някои от тях.

Когато се научил за това, царят се разгневил и пратил войските си да погубят убийците и да изгорят града им. А на слугите си казал: „Сватбата е готова, но поканените не са достойни за нея. Идете сега по кръстопътищата и колкото души намерите, поканете ги на сватбата!”

Слугите отишли по разни страни и канили, кого где срещнали—лоши и добри — та къщата се напълнила с гости. След малко влязъл царят да види насядалите. Между тях съгледал едного облечен в обикновена, а не в сватбарска дреха. Разгневил се и казал: „Приятелю, как влезе тук, като не си в сватбарска премяна?” Той замълчал, защото не знаел, как да се оправдава. Тогава царят заповядал да му вържат ръцете и нозете и да го хвърлят в тъмница. „Там — казал той — ще бъде плач и скърцане със зъби, защото мнозина са звани, а малцина са избрани”.

С тая притча Иисус искал да покаже, че Бог дал всички възможности на евреите първи да приемат словото Му и да ги направи участници в царството Божие. И когато те се оказали недостойни за тази чест, той се обърнал с покана към другите народи. Но и от тях не всеки ще се удостои да седне на Божията трапеза. От нея ще бъде изгонен оня, който не бил облечен в сватбарски дрехи.

в) ЗА СЕМЕТО И ПЛЕВЕЛИТЕ (Матей 13:24—30; 36—43)

— Царството Божие — казал Иисус — прилича на човек, който посял нивата си с добро семе. Когато пазачите на нивата заспали, дошъл неприятелят му и посял плевели. Когато израсло житото, израсли и плевели. Работниците отиват при стопанина и казват:

— Господарю, нали посяхте добро семе, отгде се взеха сега тия плевели на нивата? А той им отговорил:

— Моят неприятел ги е посял.

— Позволи ни тогава да изскубем плевелите!

— Не! — отговорил стопанинът — като скубите сега плевелите, може да изскубите с тях и житото. По-добре нека расте едното и другото и, когато дойде жътва аз ще кажа на жътварите да съберат най-напред плевелите и да ги изгорят, а житото да приберат в житниците ми.

Учениците се доближили до Иисуса и Го помолили да им изтълкува притчата. Той казал: „Сеячът на доброто семе е Божият Син; нивата е тоя свят; пшеницата са добрите хора, а плевелите — лошите; неприятел е дяволът. Жътвата е свършекът на света, а жътварите са ангелите. Както жътварите отделят плевелите и ги изгарят, тъй ще бъде и при свършека на света. Грешните ще бъдат хвърлени в огнена пещ, гдето ще има плач и скърцане със зъби, а праведните ще отидат в рая, гдето ще блеснат като слънце в царството на Отца”.

г) ЗА СЕЯЧА (Матей 13:2—10; 18—23; Марко 4:1—20; Лука 8:4—15)

Основаването на царството Божие чрез проповедта Си Иисус Христос изобразил в притчата за сеяча:

— Излезе сеяч да сее жито. И когато сееше, едни зърна паднаха на пътя, и долетяха птици, та ги изкълваха. Други паднаха на камениста почва, гдето нямаше много пръст. Тия зърна скоро поникнаха, но не можах да пуснат дълбоки корени. И когато слънцето почна да приписа, те бидоха попарени и изсъхнаха. Трети зърна паднаха върху тръне, та заглъхнаха, още щом покараха. Но имаше и някои зърна, които паднаха на добра почва, покараха и дадоха плод — едни класове по 30, други по 60, а трети по 100 зърна. Който има уши, нека слуша!

Когато Иисус останал насаме с учениците Си, те Го попитали, какво значи тая притча. Той им я разтълкувал тъй:

— Сеячът е сам Бог, а семето е словото Божие. Падналите край пътя семена са ония хора, които слушат словото Божие, но скоро го забравят. Падналите на камениста почва означават ония хора, които веднага с радост приемат словото Божие, но щом ги постигне нещастие или гонения заради словото, отказват се от него. Падналите в тръните семена са ония, които слушат словото, но грижите им за богатства го заглушават, и то става безплодно. Най-сетне семето, посято на добра почва, означава ония люде, които слушат, възприемат и изпълняват словото Божие, и то принася добри плодове.

д) ДРУГИ ПРИТЧИ (Мат. 13:31—50)

Иисус разкрил тайните на царството Божие и в следните притчи:

За синаповото зърно. Царството Божие прилича на синапово зърно, което човек е посял на нивата си. То е по-малко от всички други семена, но щом почне да расте, надминава всички злакове и става голям храст; върховете му се разклоняват, и под сянката му могат да се подслонят небесните птици.

За кваса. Още на какво прилича царството Божие?— То прилича на квас, що го взема жена и го туря в три мери брашно. От малкото квас тестото се подквася, та шупва и се повдига нагоре.

За скритото имане. Царството Божие прилича и на имане, скрито в нива, което човек намерил и укрил. След това от радост за него отишъл, та продал всичко, що имал, и купил тая нива с имането.

За бисера. Царството Божие прилича още и на най-скъпоценния бисер. Търговец, който търгува с хубави и редки бисери, продава всичко, що има, за да купи тоя единствен най-хубав бисер.

За мрежата. Царството Божие прилича най-после на мрежа, хвърлена в морето, в която се улавят всякакви риби. Когато се напълни мрежата, рибарите я изтеглят на брега; събират хубавите риби в съдове, а лошите изхвърлят вън.

Притчите за синаповото зърно и кваса разкриват една и съща мисъл: Христовата църква, която в началото била малобройна, ще се разрасне и ще се разпространи така, че всички народи на света ще дойдат под нейния спасителен покрив; че духовната сила на християнството ще преобрази и ще усъвършенства цялото човечество, за да стане то по-добро.

Притчите за скритото имане и бисера представят царството Божие и неговите блага, като такова безценно съкровище, заради което човек може да се лиши от всички световни блага, стига само него да придобие.

Съдържанието на притчата за мрежата е сходно със съдържанието на притчата с

плевелите. От основаването на царството Божие до края на неговото съществуване ще има праведни и грешни; разделянето на добри и зли ще стане при свършека на света. Ще излязат ангелите и ще отделят злите човеци от праведните; злите ще хвърлят в ада, гдето ще има плач и скърцане със зъби, а праведните ще отидат в рай.

23. УЧЕНИЕТО ЗА ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ И ГОТОВНОСТТА НА ЧОВЕКА ДА ГИ ПОСРЕЩНЕ (Матей 25:31—46)

Предсказания за Йерусалим. Една привечер, през последните дни на земния Си живот, Иисус излязъл от храма и се спрял да си почине извън града. Оттук се виждал почти целият Йерусалим с всичките му сгради, над които величествен се извисявал храмът. Слънцето залязвало и озарявало със светлорумените си зари позлатения покрив на Божия дом.

— Виж, колко е красив храмът! — извикал един от учениците. — „Виждам — отговорил Христос — но казвам ви, че целият този храм ще бъде съборен, и камък върху камък не ще остане от него”. Учениците се чудели и дълбоко се замислили.

Христос се качил на Елеонската планина, която се издигала над града, и приседнал на един камък. Учениците Го заобиколили, и един от тях Го запитал:

— Господи, кажи ни, кога ще дойдат тия ужасни времена?

Иисус отговорил:

— Когато видите Йерусалим обсаден от войски, знайте, че е приближило запустяването му. Тогава ония, които се намират в Иудея, да бягат в планините; които са в града, да излязат от него; които са вън, да не се връщат. Защото ще настъпят дни на отмъщение, за да се изпълни всичко писано. Горко в ония дни на майките, които ще имат малки деца, защото голямо бедствие и голям гняв ще се излее върху иудейския народ. Той ще падне под острието на меча и ще го откарат в робство на разни страни. Йерусалим ще бъде тъпкан от езичници дотогава, докогато се свършат времената на езичниците.

Божият съд. Учениците слушали с ужас това страшно предсказание на Иисуса и, когато свършил, те Го запитали:

— Господи, а кога ще дойде свършекът на света?

— За тоя страшен ден никой не знае — казал Христос — освен Моят Отец. Но има признаци, от които ще можете да узнаете. Както светкавицата блясва на изток и се вижда дори на запад, така ще бъде и второто идване на Божия Син на земята. Слънцето и луната ще потъмнеят, звездите ще падат от небето, и самите ангели ще се изплашат от тия страшни поличби. Ще се разплачат всички земни племена, като видят, че Човешкият Син иде в облаците със сила и голяма слава. Той ще прати ангелите с гръмогласна тръба да съберат всички люде от всички краища на света. И ще седне на престола, заобиколен от Своите ангели. Тогава ще се явят при Него всички земни народи, живи и мъртви, на съд. И той ще отдели едни от други, както овчарят отделя овците от козите. Първите ще постави от дясната Си страна, а другите — от лявата. И ще каже на ония, които са от дясната Му страна:

— Дойдете вие, благословените от Отца Ми, наследете царството, което е пригответо за вас от сътворението на света, защото гладен бях, и Ме нахранихте; жаден бях, и Ме напоихте; странник бях, и Ме прибрахте; гол бях, и Ме облякохте; болен и в тъмница бях, и Ме посетихте.

Тогава праведниците ще Му кажат:

— Господи, кога сме Те видели гладен, та Те нахранихме, или кога Си бил затворен, та Те посетихме?

— А Царят (Иисус) ще им отговори:

— Понеже това сте го сторили на някои от малките Ми братя (ближните) все едно, че на Мене сте го сторили.

На тия пък, които са от лявата Му страна, Господ ще рече:

— Махнете се от Мене, проклети и идете във вечния огън, приготвен за дявола, защото гладен бях, и не Ме нахранихте; жаден бях и не Ме напоихте; гол бях и не Ме облякохте; болен и в тъмница бях, и не Ме посетихте.

И ще Му рекат:

— Господи, че кога не сме Те нахранили, напоили, облекли и посетили?

А Царят ще им отговори:

— Това, което не сте сторили на малките Ми братя, на Мене не сте го сторили.

И ще отидат праведните във вечен живот, а грешните — във вечна мъка.

Да бъдем готови. Когато говорил за свършека на света и за страшния Божий съд, Иисус казвал на учениците си: „Бъдете винаги будни (т. е. готови, защото не знаете ни деня, ни часа, в който Бог ще дойде!)” И тая мисъл разкрил в следните две притчи:

23.1. ЗА БУДНИТЕ И ГОТОВИ СЛУГИ

(Мат. 24:44—51; Лука 12:35—47)

— Вие ще приличате на ония слуги — казал Спасителят — които очакват господаря си да се върне от сватба, за да му отворят вратата, щом почука.

Блазе на ония слуги, чийто господар ги намери будни, когато си дойде. Той ще почне да им служи, а тях ще тури да седнат на трапезата.

Апостол Петър запитал: „Господи, за нас ли казваш тая притча или за всички?” Иисус продължил:

— Кой ли е оня верен и мъдър домакин, чийто господар го е поставил над слугите си, за да им раздава навреме уречената храна?

— Блазе на ония слуги, чийто господар, когато дойде, го намери, че постъпва тъй; него той ще постави да управлява целия му имот. Ако ли пък тоя слуга си помисли, че господарят скоро няма да си дойде, и почне да бие слуги и слугини, да яде и пие и се напива, господарят му ще дойде в ден, в който не очаква, и в час, който не знае, и ще го накаже, както наказва неверните.

23.2. ЗА МЪДРИТЕ И НЕРАЗУМНИТЕ ДЕВИЦИ

(Матей 25:1—13)

— Царството небесно — казал Спасителят — ще се уприличи на десет девизи, които взели светилниците си и излезли да посрещнат младоженеца. Пет от тях били мъдри, а пет — неразумни. Неразумните, като взели светилниците си, не взели със себе си масло. А мъдрите, заедно със светилниците, взели и масло в съдовете си. И понеже младоженецът се забавил, всички задрямали и заспали.

Посред нощ се чул вик: „Младоженецът иде, излизайте да го посрещнете!» Всички девизи станали и приготвили светилниците си. Неразумните рекли на

мъдрите: „Дайте от вашето масло, защото светилниците ни гаснат!“ Мъдрите отговорили: „Да не би някак да не стигне нам и вам, по-добре идете у продавачите и си купете“.

Но, когато те отишли да купят, младоженецът пристигнал. Мъдрите влезли с него на сватбата, и вратите се затворили. Дошли после и другите девиси и почнали да викат: „Господине, Господине, отвори ни!“ А той отговорил: „Истина ви казвам, не ви познавам“.

— И тъй — завършил Иисус — бъдете будни, защото не знаете ни деня, ни часа, когато ще дойде Син Човечески.

Младоженецът в тая притча е Иисус Христос, Който пак ще се яви на земята да открие вечното блаженство за праведните. Девисице са християните. Ония, които имат силна вяра и са вършили добри дела ще влязат в царството небесно; останалите, които през живота си не са се подготвили с вяра, надежда и добри дела, няма да бъдете допуснати в това царство.

С беседата за страшния съд Спасителят завършил Своите проповеди. Той започнал с поучение за приближаване на царството Божие на земята и завършил с проповед за края на това царство на земята и за откриване на небесното царство.

След тая беседа Иисус разговарял само с учениците Си, разделил се с тях, като им дал наставления. Неговата най-висока заповед била:

— Обичайте се един друг!